

Jaana Kangas

KOOLLA ON VÄLIÄ

Tabloidiuudistuksen vaikutukset Lapin Kansan sisältöön ja toimittajien työhön

KOOLLA ON VÄLIÄ

Tabloidiuudistuksen vaikutukset Lapin Kansan sisältöön ja toimittajien työhön

Jaana Kangas
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Jaana Kangas

Opinnäytetyön nimi: Koolla on väliä. Tabloidiuudistuksen vaikutukset Lapin Kansan sisältöön ja toimittajien työhön

Työn ohjaaja: Pertti Sillanpää

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2012

Sivumäärä: 64 + 4 liitesivua

Tässä tutkielmassa pyrin selvittämään, miten formaatin muuttuminen vaikuttaa lehden sisältöön ja toimittajan työhön. Kartoitan myös sitä, miltä tabloidin tulevaisuus näyttää Suomessa.

Tutkimuskohteenani on tammikuussa 2011 formaattiaan vaihtanut Lapin Kansa. Vastatakseni tutkimuskysymykseeni toteutin teemahaastattelun Lapin Kansan toimittajille. Tein myös sisältöanalyysin Lapin Kansan broadsheet- ja tabloidinumeroista viikon ajalta. Tutkielmani keskeisimpänä tietoperustana toimii Hannu Pulkkinen tutkimus sanomalehtien ulkoasusta sekä Josefina Sternvikin tutkimus Ruotsin sanomalehtien formaattimuutoksista.

Tutkimukseni osoitti, että sivukoolla on väliä ja sen pienentymisellä on useita vaikutuksia sekä lehden sisältöön että toimittajan työhön. Formaattimuutoksessa ei ole kyse pelkästään sivukoon pienentämisestä vaan myös tekemisen tavan uudistamisesta.

Tutkimukseni perusteella pienempi lehti tarkoittaa vähemmän ja lyhyempiä juttuja. Se taas vaatii toimittajilta taitoa tiivistää ja löytää olennainen. Lyhyemmät jutut tarvitsevat myös enemmän aikaa viilaamiselle. Tutkimuksessa kävi ilmi, että tabloidi vaatii suunnittelun ja yhteistyön lisäämistä. Formaatin aiheuttamat vaatimukset ja mahdollisuudet ottamalla huomioon on tabloidiuudistuksessa mahdollisuus parantaa lehden sisältöä entisestään.

Asiasanat:

Sanomalehdet, maakuntalehdet, tabloidi, broadsheet, formaatit, tabloidiuudistus, formaattimuutos

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Jaana Kangas

Title of thesis: Size Matters. Effects of Format Change on the Content and Journalistic Work in Lapin Kansa

Supervisor: Pertti Sillanpää

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages: 64 + 4 appendices

In this thesis it is explained how the format affects the contents and journalistic work of a newspaper. Furthermore, the future of tabloid format was surveyed in Finnish regional newspapers.

The research subject was Lapin Kansa which changed its format in January 2011. The study was conducted by interviewing seven reporters from Lapin Kansa. Moreover, a content analysis was made on both broadsheet and tabloid issues over one week. In this study it is mainly referred to two earlier studies of similar subjects by Hannu Pulkkinen and Josefina Sternvik.

The study shows that page size affects both the contents and journalistic work. Format change is not only about reducing the page size but also revising the custom of making a newspaper.

This study shows that a smaller page format means less and shorter stories. It requires compact writing and finding the essential by the reporters. Shorter stories also need more time for editing. The results show that a tabloid demands increasing amounts of planning and co-operation. By paying attention to the demands and possibilities of the tabloid format may be a chance to improve the contents of the newspaper.

Keywords:

Newspapers, regional newspapers, tabloid, broadsheet, formats, format change

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1.1 Keskeiset käsitteet	7
1.2 Aineistot ja menetelmät	8
2 TABLOIDIUUDISTUSTEN HISTORIA	10
2.1 Britannian lehdet valitsivat kompaktin sivukoon	11
2.2 Ruotsissa tabloidi on sanomalehtialan standardi	14
2.3 Suomessa tabloidiuudistukset ovat vasta alkamassa	16
2.3.1 Hufvudstadsbladetista HBL	19
2.3.2 Lukijaystävällisyys motivoi Helsingin Sanomia	20
2.4 Lapin Kansasta tabloidi – miksipä ei?	22
3 TABLOIDI SANOMALEHDEN FORMAATTINA	26
4 TABLOIDIUUDISTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET	30
5 TABLOIDIUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET LEHDEN SISÄLTÖÖN	34
5.1 Sisällön määrän muutokset	34
5.2 Juttujen ja otsikoiden pituudet	36
5.3 Kuvat ja visuaalisuus	38
5.4 Uudistuksen vaikutukset sisältöön	40
6 TABLOIDIUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET TOIMITTAJAN TYÖHÖN	43
6.1 Mittaan kirjoittaminen lisääntyi	43
6.2 Suunnittelun ja yhteistyön merkitys korostui	44
6.3 Toimittajilta vaaditaan tiivistä kirjoittamista, arvottamista ja miettimistä	46
6.4 Saman työn tekemiseen menee enemmän aikaa	49
6.5 Kuinka paljon formaatti vaikuttaa?	52
7 TABLOIDIFORMAATIN TULEVAISUUS SUOMESSA	53
8 TULOKSET	56
9 POHDINTA	58
LÄHTEET	61
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Samat toimittajat työskentelevät sekä tabloidi- että broadsheet-lehdissä, mutta voivatko he kirjoittaa juttuja samalla tavalla molempiin formaatteihin? Tästä kysymyksestä lähti liikkeelle tutkimukseni, jonka tavoitteena on selvittää, miten formaattimuutos broadsheetista tabloidiin vaikuttaa toimittajan työhön ja lehden sisältöön. Valitsin tutkimuskohteekseni Lapin Kansan, sillä se oli minulle tuttu lehti kesätöiden kautta. Lapin Kansan tammikuussa 2011 tapahtunut tabloidiuudistus oli myös tuorein formaattimuutos.

Kiinnostuin tästä aiheesta työskenneltyäni ensin kesällä 2011 uudistuneessa, tabloidikokoisessa Lapin Kansassa ja sen jälkeen syksyllä broadsheet-formaatissa ilmestyvässä Kalevassa. Huomasin pian, että toimittajan työssä ja lehden sisällössä oli paljon eroja. Tabloidimuotoisessa Lapin Kansassa sisältö jaettiin pelkän jutun sijasta useampaan osaan, kuten juttuun, kinaloon, faktaalattikkoon ja grafiikkaan. Kalevan broadsheet-sivuilla puolestaan juttupituudet olivat selvästi pitempiä. Kalevassa suosittiin uutiskärkeä, kun taas Lapin Kansassa uutinen aloitettiin usein tavallisen ihmisen kokemuksilla. Myös otsikointi tuntui olevan vaikeampaa Lapin Kansassa – iskevä ja informatiivinen otsikko piti saada tiivistettyä tabloidisivulle noin kolmeen, monesti lyhyeen, sanaan.

Aloin pohtia, mitkä erot johtuvat sivuformaattista ja mitkä ovat pelkästään kahden lehden välisiä eroavaisuuksia. Pengottuani asiaa hieman huomasin, että tabloidiuudistuksen vaikutuksista toimittajan työhön on tutkittu varsin vähän. Formaattiuudistusta käsittelevässä kirjallisuudessa painopiste on usein lehden ulkoasun muutoksissa, taloudellisissa vaikutuksissa ja siinä, miten lukijat ovat ottaneet uudistuksen vastaan. Toimittajalle on kuitenkin tärkeää ymmärtää formaatin vaikutukset, jotta hän osaa ottaa huomioon sen tuomat rajoitukset ja mahdollisuudet. Tällöin toimittaja voi palvella lukijaa paremmin ja tehdä viestistä selkeämmän. Uskon, että tutkimuksestani on hyötyä sekä toimittajille että formaattimuutosta pohtiville lehdille.

Tutkimuksessani kartoitin myös tabloidin tulevaisuutta Suomessa. Halusin selvittää, kuinka suurta osaa toimittajista formaattimuutoksen aiheuttamat haasteet ja tekemisen tavan uudistukset tulevat koskemaan. Naapurimaassamme Ruotsissa tabloidi on jo yleisempi sanomalehden formaatti kuin broadsheet. Suomessaakin formaattimuutokset ovat yleistyneet viime vuosina, mutta mistään ryntäyksestä tabloidiin ei voi puhua. Helsingin Sanomien ilmoitus muuttua tabloidiksi vuoden 2013 alussa voi rohkaista myös muita lehtiä muuttamaan formaattiaan ja synnyttää tabloidiuudistusten aallon Suomessa. Uskoisinkin, että viiden vuoden päästä suurin osa Suomen maakuntalehdistä on muuttanut sivukokonsa puolta pienemmäksi.

1.1 Keskeiset käsitteet

Formaatilla tarkoitetaan lehden säännönmukaista ulkoasukokonaisuutta, johon vaikuttavat lehden fyysiset ominaisuudet, kuten paperilaatu, sivukoko, sivumäärä ja painojälki (Kuutti 2006, 42–43). Sternvikin mukaan formaatti kertoo aina jotain myös yhteiskunnasta, sen arvoista ja perinteistä, jossa tuote ilmestyy (2007, 19).

Broadsheet on sanomalehden suurin ja yleisin formaatti, jonka koko on 360–410 millimetriä x 510–550 millimetriä (Kuutti 2006, 20). Suomessa broadsheet on yleensä 400 millimetriä x 560 millimetriä (Pulkkinen 2008, 71). Broadsheetia pidetään usein historiallisista syistä laatujournalismin formaattina, sillä niin kutsutut laatulehdet ilmestyivät isommassa sivukoossa tabloidin ollessa sensaatiomaisten iltapäivälehtien formaatti (Pulkkinen 2008, 72–73).

Tabloidilla on kaksoismerkitys, ja sillä voidaan tarkoittaa sekä lehden sivukokoa että tyyliä. Kokonsa puolesta tabloidi on sanomalehti, jonka sivukoko on puolet broadsheetin koosta, eli noin 280 millimetriä x 400 millimetriä. Tabloidi voi myös tarkoittaa sisällön tyyliä, jonka tunnusmerkkejä ovat voimakas ja tiivis ilmaisu, sensaatiomaisuus ja viihteellisyys. Tabloidityyliin kuuluu myös runsas visuaalisuus sekä kiinnostavien yksityiskohtien esittäminen ja tunnuseikkojen

korostaminen. (Pulkkinen 2008, 71–72.) Tabloidi on aikaisemmin tunnettu parhaiten iltapäivä- ja ilmaisjakelulehtien formaattina.

1.2 Aineistot ja menetelmät

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten formaattimuutos broadsheetista tabloidiin vaikuttaa toimittajan työhön ja lehden sisältöön. Tutkimukseni on tapaututkimus, jonka kohteena on Lapin Kansa. Tutkimukseni jakaantuu kahteen osaan: Lapin Kansan toimittajille tekemäni teemahaastatteluun sekä Lapin Kansan broadsheet- ja tabloidi-numeroiden sisältöanalyysiin. Tämän lisäksi kirjoitin tabloidin tulevaisuutta Suomessa haastatteleamalla kolmen suomalaisen maakuntalehden päätoimittajaa.

Formaattimuutoksen vaikutuksia lehden sisältöön ja toimittajan työhön selvitin Lapin Kansan toimittajille toteuttamalla teemahaastattelulla. Valitsin tutkimusmenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelumenetelmän eli teemahaastattelun, koska siinä vastaajat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin ilman, että vastausvaihtoehtoja on määritelty ennalta. Teemahaastattelun etuna on, että vastaajien omat näkemykset ja kokemukset tulevat kuuluviin. Teemahaastattelussa teemat ovat kaikille vastaajille samat, mutta kysymysten järjestystä ja sanamuotoa on mahdollista vaihdella tilanteen mukaan haastattelun kuluessa. (Ks. esim. Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Tutkimusaineistoni tabloidiuudistuksen vaikutuksista toimittajan työhön perustuu Lapin Kansan toimittajien teemahaastatteluihin. Haastattelin Lapin Kansasta yhtä toimitussihteeriä, yhtä uutispäällikköä ja viittä toimittajaa. Toteutin haastattelut Rovaniemellä Lapin Kansan toimituksessa helmikuussa 2012. Uutispäällikön, toimitussihteerin ja toimittajien haastatteluissa teemat käsittelivät uudistuksen vaikutuksia työhön sekä lehden sisältöön ja laatuun. Uutispäällikön ja toimitussihteerin haastatteluissa painottuivat lehden sisällön muutokset, kun taas toimittajien haastattelut käsittelevät enemmän tabloidiuudistuksen vaikutuksia työn tekemiseen. Teemahaastattelun kysymykset ovat liitteenä (liite 2). Selvitäkseni tabloidiuudistuksen taustoja ja syitä haastattelin Lapin Kansan päätoi-

mittajaa Antti Kokkosta puhelimitse maaliskuussa 2012. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (liite 1).

Selvittääkseni tabloidiuudistuksen vaikutuksia lehden sisältöön vertailin ja analysoin Lapin Kansan numeroita ennen ja jälkeen tabloidiuudistuksen. En halunnut tehdä pelkästään määrällistä tutkimusta, joten täydensin sisällönanalyysiani Lapin Kansan työntekijöiden kokemuksilla, jotka keräsin teemahaastattelulla. Analyysini tarkoituksena oli selvittää, miten tabloidiuudistus vaikuttaa juttujen määrään, pituuteen ja tyyliin, otsikointiin, visuaalisuuteen sekä eri elementtien, kuten faktalaatikoiden, kommenttien ja kainalojen käyttöön. Juttujen määriä ja pituuksia sekä kuvien, grafiikan ja elementtien määriä tutkin puhtaasti laskemalla. Otsikoinnissa kiinnitin huomiota sekä otsikoiden pituuteen että niiden tyyliin. Tarkastelin myös juttujen aloituksia ja sitä, millaisessa muodossa jutut esitettiin.

Analysoitaviksi lehdiksi valitsin Lapin Kansan broadsheet-numerot ajalta 11.–17.1.2010 sekä tabloidi-numerot ajalta 16.–22.1.2012. Valitsin kyseiset numerot, sillä ne ovat tarpeeksi kaukana uudistushetkestä. Tabloidi on ehtinyt muoutua omaksi kokonaisuudekseen, eikä broadsheet-lehteen ole ehtinyt vaikuttaa tuleva muutos tabloidiksi. Lehtianalyysissäni olen tarkastellut uutissivuja: paikallis-, kotimaan-, ulkomaan- ja taloussivuja. Olen huomionnut myös päiväryhmissä ja tabloidissa O-osan jutut, jotka olivat uutiset-vinjetin alla.

Suomalaisten maakuntalehtien päätoimittajille tekemiäni haastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa, mikä on tabloidin tulevaisuus Suomessa. Haastatteluilla pyrin selvittämään, mitä mieltä päätoimittajat ovat tabloidista sanomalehden formaattina ja onko heidän lehdessään pohdittu formaattimuutosta. Haastattelin päätoimittajat puhelimitse, jotta vastausprosentti ei jäisi alhaiseksi. Maakuntalehtien päätoimittajista haastattelin Markku Mantilaa Kalevasta, Jouko Jokelaisista Aamulehdestä ja Kari Vainiota Turun Sanomista. Haastattelut tein puhelimitse huhtikuussa 2012 Markku Mantilan haastattelua lukuun ottamatta. Sen tein kasvotusten maaliskuussa 2012. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (liite 3).

2 TABLOIDIUUDISTUSTEN HISTORIA

2000-luvulla useat sanomalehdet ympäri maailmaa ovat siirtyneet pienempään sivuformaattiin, tabloidiin. Dramaattisinta muutos on ollut Iso-Britanniassa, Ruotsissa ja Norjassa, missä tärkeimmät päivälehdet pienensivät sivukokonsa lähes yhtä aikaa. Filosofian tohtori Hannu Pulkkinen toteaa väitöskirjassaan, että näin laajaa muodonmuutosta ei ole tapahtunut sanomalehdistön historiassa koskaan aikaisemmin. Muutoksessa on merkittävää myös se, että niin kutsutut laatulehdet ovat siirtyneet tabloidiin, joka on tähän asti ollut iltapäivälehdistön suosima koko. (Pulkkinen 2008, 69.)

Sanomalehtien merkittävät ulkoasumuutokset noudattavat Pekka Mervolan mukaan lainalaisuutta, jota hän kutsuu ulkoasukierteeksi. Mervola toteaa väitöskirjassaan, että lehden ulkoasu riippuu sisällön määrästä, joka puolestaan heijastaa senhetkistä yhteiskunnallista tilannetta. Sisällön määrä lähtee aikanaan kasvuun esimerkiksi teknisten uudistusten ja talouskasvun myötä, eikä ulkoasu tällöin enää ole suhteessa juttujen ja ilmoitusten määrään. Painetila vanhaa ulkoasua kohtaan purkautuu vasta, kun lehden sisältö on järjestelty uudeksi ulkoasuksi. Tähän mennessä ulkoasukierre on pyörähtänyt kolme kertaa, ja sanomalehtien ulkoasukaudet voidaan jakaa neljään aikakauteen: kirjatypografian aikaan (1771–1850-luku), korsetin aikaan (1860–1910-luku), paraatisivujen aikaan (1920–1950-luku) ja lohkojen aikaan (1970-luvulta eteenpäin), jota sanomalehdissä eletään edelleen. Ulkoasukausienvälillä sanomalehdissä tapahtuu jatkuvasti pienempiä muutoksia, mutta suuret muutokset johtuvat sisällön määrän kasvusta. (Mervola 1995, 353–357.)

Sanomalehtien ulkoasuhistoria on tähän asti ollut muutosta pienemmästä formaatista suurempaan. Mervolan ulkoasukierremalli toimii kuitenkin myös päinvastaiseen suuntaan ja selittää etenkin tappiollisten kakkoslehtien siirtymistä broadsheetista tabloidiin 1970- ja 1980-luvuilla. Vähentynyt sisällön määrä yhdessä ympäristötekijöiden, esimerkiksi lehteä koettelevan talouskriisin tai lope-

tusuhan, kanssa painostavat siirtymään pienempään formaattiin. (Mervola 1995, 357–361.)

Lehdillä voi olla myös muita motiiveja siirtyä tabloidiin. Formaattimuutoksella lehdet ovat halunneet erottua kilpailijoista sekä olla kiinnostavampia modernilla tavalla. Tabloidiuudistuksella pyritään kasvattamaan lukijamääriä, sillä lehtien tutkimukset ovat osoittaneet, että pienempi formaatti miellyttää etenkin nuoria, naisia sekä työmatkalaisia. Lehdet myös korostavat, että tabloidi on lukijaystävällinen, moderniin elämäntapaan hyvin soveltuva formaatti. (Pulkkinen 2008, 69–71.) Josefine Sternvik (2007, 112) lisäksi huomauttaa, että formaattimuutoksien taustalla on eräänlainen seuraaja -leikki: sanomalehdet tekevät niin kuin kaikki muutkin tekevät, sillä ne pelkäävät jäävänsä asemalle, kun juna on jo lähtenyt.

Käsittelen tässä luvussa tarkemmin tabloidin ja tabloidiuudistusten historiaa Suomen lisäksi Iso-Britanniassa ja Ruotsissa. Päädyin tarkastelemaan näiden maiden tabloidiuudistuksia, sillä sekä Iso-Britanniassa että Ruotsissa useat isot laatulehdet ovat siirtyneet tabloidiin. Lisäksi tabloidi formaattina on lähtöisin Iso-Britanniasta ja toisaalta Suomessa seurataan tarkasti, mitä Ruotsissa tapahtuu. Suomen kohdalla käsittelen tarkemmin Hufvudstadsbladetin formaattimuutosta, Helsingin Sanomien tabloidisuunnitelmia sekä kerron tutkimuskohteeni Lapin Kansan tabloidiuudistuksen taustat ja syyt.

2.1 Britannian lehdet valitsivat kompaktin sivukoon

Menestyneen tabloidin kaava keksittiin Iso-Britanniassa jo viime vuosisadan alkupuolella, kun Lordi Northcliffe alkoi julkaista London Daily Mirroria vuonna 1903. Ensimmäisenä modernina tabloidina pidetty pienikokoinen lehti sisälsi runsaasti kuvia sekä huvittavia ja sensaatiomaisia juttuja matalasti koulutetuille, keski- ja työväenluokkaan kuuluville lukijoille. (Pribanic-Smith 2002, 272.) Tabloidikoossa ilmestyvät iltapäivälehdet yleistyivät kuitenkin Iso-Britanniassa vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. 1930-luvulta lähtien iltapäivälehdet kehit-

tivät juttutyyppejä ja visuaalisia esitystapoja, joita aamulehdet ovat myöhemmin kopioineet. (Pulkkinen 2008, 71.)

Alkusysäyksen sanomalehtien levikkikilpailulle antoi The Sunin perustaminen lopetetun Daily Heraldin korvaajaksi vuonna 1964. The Sun ei kuitenkaan pystynyt pysäyttämään Daily Heraldin perintönä jättämää tappiokierrettä, ja lehti myytiin Robert Murdochille 1969. Murdoch muutti The Sunin välittömästi tabloidiksi ja aloitti kilpailun Daily Mirrorin kanssa. The Sunin menestys oli nopeaa, ja jo 1970-luvun lopulla se ohitti Daily Mirrorin levikissä eikä ole sen jälkeen luopunut johtoasemastaan. (Rooney 2000, 92; 1964: The Sun newspaper is born, hakupäivä 23.4.2012.) The Sunin menestys kiristi kilpailua suurimpien päivälehtien välillä ja pakotti monet brittilehdet muuttamaan formaattinsa tabloidiksi. Vuoteen 1977 mennessä viisi brittiläistä päivälehteä oli muuttanut formaattiaan pienemmäksi. (Ukkola 2009, 9.) Vuonna 2004 noin 87 prosenttia Iso-Britannian sanomalehdistä ilmestyi joko tabloidissa tai tabloidia hieman korkeammassa berliner-formaatissa (Chisholm 2004, 9).

Isot laatulehdet The Independent ja The Times muuttuivat tabloidiksi kahdessa vaiheessa Iso-Britanniassa. Ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2003 molemmat lehdet lanseerasivat broadsheetin rinnalle vaihtoehdoksi tabloidin, joka sisälsi päivittäin samat uutiset kuin broadsheet-versiokin. The Independentissä formaattimuutosta oli mietitty puolitoista vuotta, The Timesissa hieman pitempään. The Timesin omistajan Robert Murdochin sanotaan halunneen jo pitkään muuttaa The Timesin tabloidiksi suuremman yleisön saavuttamiseksi. Murdoch kuitenkin pelkäsi tabloidiuudistuksen aiheuttavan takaiskuja, eikä muutosta toteutettu. Vasta The Independentin lanseerattua oman tabloidinsa asia tuli jälleen ajankohtaiseksi Timesissakin. Kilpailijan tabloidiversion menestys myös teki kompaktin version julkaisemisesta sosiaalisesti hyväksyttävämpää The Timesille. (Thomson 2005, hakupäivä 23.4.2012; Chisholm 2004, 9; Seppänen 2004, 10.)

Tabloidin lanseeraamisen jälkeen The Independentin levikki lähti nousuun. Myös The Timesin kahdeksan prosentin vuosivauhdilla laskeva levikki tasaantui uudistuksen myötä. Muutoksen toisessa vaiheessa lehdet luopuivat broadsheet-

lehdestä kokonaan ja jatkoivat pelkillä tabloidiversioilla. The Independent lopetti broadsheetin julkaisemisen toukokuussa 2004, ja The Times on ilmestynyt pelkästään tabloidina saman vuoden marraskuusta lähtien. (Chisholm 2004, 8–9; Seppänen 2004, 10.)

The Independentin kokeilu julkaista sanomalehteä yhtäaikaisesti kahdessa formaatissa oli Jim Chisholmin mukaan loistava ratkaisu monestakin syystä. Ensimmäkin julkaisemalla saman sisällön sekä tabloidissa että broadsheetissa The Independent onnistui hälventämään ennakkoluuloja siitä, että tabloidissa uutiskriteerit muuttuisivat ja lehdestä tulisi viihteellisempi. Toisekseen kahden formaatin julkaiseminen rinnakkain jätti ratkaisun tekemisen markkinoiden ja lukijoiden vastuulle. Tällä tavalla pystyttiin minimoimaan uuden formaatin epäonnistumisen riski. (Chisholm 2004, 7.) Lehtien tekemien tutkimusten mukaan etenkin julkisissa kulkuvälineissä työhön matkaavat valitsivat mieluummin tabloidin, koska sitä oli helpompi käsitellä. Tabloidi sai osakseen myös kritiikkiä: konservatiivisille lukijoille broadsheet tuntui tutummalta, eikä tabloidin koettu tekevän oikeutta kuville. (Seppänen 2004, 10.) Jotkut lukijat kokivat tabloidin sensaatiomaisemmaksi siitäkin huolimatta, että molemmissa lehdissä julkaistiin täsmälleen sama aineisto (Chisholm 2004, 9–10).

Formaattimuutos broadsheetista tabloidiin ei ollut brittilehdille helppo, sillä saarivaltiossa tabloidiformaatti liitetään historiallisista syistä tabloidijournalismiin: sivukoko on vahvasti assosioitunut tarkoittamaan myös sanomalehden sisällön tyyliä ja laatua. Erottuakseen sensaatiolehdistä laatulehdet ovat halunneet puhua uudesta formaatistaan tabloidin sijasta kompaktina. (Pulkinen 2008, 72–73.) Dick Rooney (2000, 92) toteaaakin, että vaikka sensaatiolehdet ovat tabloidikokoisia, eivät kaikki tabloidit ole sensaatiolehtiä.

Iso-Britannian tabloidimuutoksissa on merkittävää ja kiinnostavaa se, kuinka laatulehdet The Independent ja The Times pehmensivät uudistuksia julkaisemalla lehteä hetken aikaa kahdessa formaatissa. Britanniassa formaatin ja laadun välinen kytkös on ollut erityisen vahva, ja lehtien täytyi ensin murtaa se ennen kuin tabloidiin siirtyminen tuli mahdolliseksi. Lukijat ottivat kuitenkin tab-

loidin hyvin vastaan, joten broadsheetversiosta oli lopulta helppo luopua, mikä varmaan oli lehtien alkuperäinen tavoitekin.

2.2 Ruotsissa tabloidi on sanomalehtialan standardi

Tabloidista tuli Ruotsin sanomalehtien yleisin formaatti kolmessa vuosikymmenessä. 1950-luvulla lähes kaikki lehdet ilmestyivät broadsheetissa, mutta jo 1980-luvulla tabloidi hallitsi markkinoita. Sanomalehtien tabloidiuudistukset tapahtuivat Ruotsissa kolmessa vaiheessa: ensin tabloidiksi muuttuivat pienet lehdet, seuraavana alueiden kakkoslehdet ja viimeisenä suuret valtakunnalliset sanomalehdet. (Sternvik 2007, 84.)

Pienten lehtien tabloidiuudistukset 1950- ja 1960-luvuilla johtuivat pääasiassa tekniikan tarjoamista mahdollisuuksista ja levikin laskusta. Yhteistä formaattimuutoksen tehneille lehdille oli harva ilmestymistiheys, matala levikki ja aamujakelun ulkopuolella olo. Myös toimituksellista aineistoa oli rajoitetusti, eikä materiaali juttuineen ja ilmoituksineen riittänyt täyttämään isoja sivuja. Lehdet kärsivät lisäksi talousvaikeuksista, ja tabloidiuudistus nähtiin usein viimeisenä mahdollisuutena pelastaa lehti lopettamiselta. Uudistus antoi kuitenkin vain lisää aikaa, sillä suurin osa formaattimuutoksen tehneistä lehdistä lopetettiin muutaman vuoden kuluttua tabloidiin siirtymisen jälkeen. (Sternvik 2007, 85–89.)

Tabloidiuudistusten toisessa vaiheessa 1970-luvulta alkaen Ruotsin kakkoslehdet muuttivat sivukokoaan pienemmäksi. Formaattimuutosten taustalla oli kiristynyt kilpailutilanne lehtien levikkialueella. Kakkoslehdillä harvoin oli mitään hävittävää formaattimuutoksessa, sillä lukijat ja ilmoittajat olivat jo kaikonneet. Tabloidiuudistus oli strateginen valinta, sillä tabloidi nähtiin kilpailuvalttina, jolla voitiin erottua alueen ykköslehdestä ja vetää puoleen lukijoita. Yleensä tabloidiuudistus hyödytti lehteä, ja joidenkin lehtien kohdalla formaattimuutos oli strategisesti erittäin onnistunut ratkaisu. Esimerkiksi Östersundissa ilmestynyt Läns-tidning onnistui kasvattamaan levikkiään ja ilmoitusmyyntiään niin, että se syrjäytti Östersunds-Postenin alueen ykköslehden paikalta. Myös Sydöstran onnis-

tui horjuttamaan Blekinge Läns Tidningen asemaa ykköslehtenä, samoin kuin Arbetet hetkellisesti Sydsvenskanin. (Sternvik 2007, 89–95.)

Kakkoslehtien formaattimuutoksia vauhdittivat myös tekniset ja ideologiset syyt. Tiivistynyt yhteistyö muiden lehtien kanssa vauhditti formaattimuutoksia, sillä yhteistyö oli helpompaa, jos kaikki lehdet ilmestyivät samassa muodossa. Lisäksi ideologiset esteet tabloidiuudistuksille poistuivat 1980- ja 1990-luvuilla. Tabloidiksi muuttuneet talouslehdet osoittivat sanomalehtialalle, ilmoittajille ja lukijoille, että vakavasti otettavaakin sanomalehteä on mahdollista tehdä pienemmässä koossa. Talous- ja ilmaisjakelulehtien, kuten Metron, myötä tabloidia ei enää yhdistetty niin tiukasti sensaatiojournalismiin. Se helpotti monien lehtien päätöstä muuttaa formaattia. Lehtien tabloidiuudistuksiin liittyi myös huomio siitä, että pienempi lehti on helpompaa ottaa mukaan ja lukea julkisissa kulkuvälineissä. (Sternvik 2007, 96–99.)

Svenska Dagbladetin formaattimuutos tabloidiksi vuonna 2000 käynnisti Ruotsissa ykköslehtien tabloidiuudistusten aallon. Sen jälkeen lähes kaikki Ruotsin suurimmat sanomalehdet, kuten Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten ja Sydsvenskan vuonna 2004, vaihtoivat sivukokonsa pienempään. Tabloidista on tullut Ruotsissa enemmän tai vähemmän sanomalehtialan standardi, sillä yli 90 prosenttia ruotsalaisista sanomalehdistä ilmestyy nykyään tabloidikokoisina. (Sternvik 2007, 100–102.)

Ruotsin suuret sanomalehdet perustelivat tabloidiuudistuksiaan lukijoiden vaatimuksilla pienentää lehden kokoa. Sternvik kuitenkin kyseenalaistaa lukijoiden mielipiteisiin vetoamisen. Useat lehdet toteuttivat laajoja lukijatutkimuksia, joissa selvitettiin lukijoiden suhtautumista lehden formaattiin. Vaikka tulokset olivat eri lehtien tutkimuksissa samankaltaisia, niitä tulkittiin eri tavoin. Lukijatutkimuksilla perusteltiin sekä tabloidiin siirtymistä että broadsheetissa pysymistä. Sanomalehtien tabloidiuudistusten taustalla oli myös halu saada uusia lukijoita. Tutkimukset olivat osoittaneet uuden formaatin miellyttävän etenkin nuoria ja naisia. Lehdet myös halusivat sopeutua lukijoiden elämään. Moderni, kiireinen elämä vaati, että lehden piti olla helposti mukaan otettava ja uutisten lyhyempiä. (Sternvik 2007, 103–106.)

Myös taloudelliset seikat vaikuttivat tabloidiuudistusten kolmanteen vaiheeseen. Suuret sanomalehdet muuttivat formaattiaan aikana, jolloin lehdet olivat taloudellisesti ahtaalla. Tabloidiuudistus nähtiin mahdollisuutena säästöihin esimerkiksi henkilöstö- ja painokustannuksissa. Sternvik kuitenkin painottaa, että vaikka uudistus mahdollistaa säästöt, ei niitä välttämättä synny. Olennaista on, kuinka paljon lehti kärsisi taloudellisesti, mikäli se ei vaihtaisi formaattiaan. Luki-joille kuitenkin välteltiin kertomasta säästöistä, jotta he eivät luulisi lehden laadun huononevan ja sen takia lopettaisi tilausta. (Sternvik 2007, 108–110.)

Tabloidiuudistukset tapahtuivat Ruotsissa nopeasti. Vain kolmessa vuosikymmenessä tabloidista tuli yleisin sanomalehtien formaatti. Kuitenkin vasta maan suurimpien sanomalehtien siirtyminen tabloidiin teki siitä sanomalehtialan standardin. Suomessa seurataan tiiviisti sitä, mitä Ruotsissa tapahtuu, niin myös tässä asiassa. Kymmenen vuotta ruotsalaislehdistöä jäljessä myös suomalaiset maakuntalehdet aloittivat tabloidiuudistukset.

2.3 Suomessa tabloidiuudistukset ovat vasta alkamassa

Suomessa ilmestyy broadsheet-kokoisia lehtiä suhteellisesti eniten Pohjoismaista. Samalla kun Ruotsi ja Norja ovat siirtyneet lähes täysin tabloidiin, on kehitys jäänyt jumiin Suomessa. (Gustafsson 2006, 16.) Suomessa seitsemän kertaa viikossa ilmestyvistä 31 sanomalehdestä vain neljä ilmestyi tabloidina vuonna 2010. Sen jälkeen tabloidiksi ovat muuttuneet Alma Median Lapin Kansa, Pohjolan Sanomat ja Kainuun Sanomat tammikuussa 2011 sekä Satakunnan Kansa vuotta myöhemmin. Tällä hetkellä tabloidiformaatissa ilmestyy siis noin 26 prosenttia Suomen seitsenpäiväisistä sanomalehdistä. Pienemmät ja harvemmin ilmestyvät lehdet puolestaan ovat suurimmaksi osaksi tabloidikokoisia. 4–6 kertaa viikossa ilmestyvistä lehdistä 75 prosenttia on tabloideja, kun taas 1–3 kertaa viikossa ilmestyvistä lehdistä pienemmän sivukoon on valinnut jopa 97 prosenttia. (Numerotietoa Suomen sanomalehdistä 2011, 22–29.)

Kehitys kohti tabloidia alkoi Suomessa samalla tavalla kuin muissakin maissa. Laskeva levikki, kilpailutilanne, talousvaikeudet ja halu erottua kilpailijoista ajoivat suomalaisia sanomalehtiä kohti tabloidiuudistuksia, aivan kuten oli tapahtunut Ruotsissa ja Iso-Britanniassakin. Tabloidiuudistuksiin olivat pakotettuja lehtikilpailussa tappiolle jääneet tai jäämässä olevat maakuntien kakkoslehdet, mutta niiden menestys tabloidiformaatissa ei ollut yhtä selvää kuin Ruotsissa. Ensimmäisiä uudistuksia oli broadsheet-kokoisen Sisä-Suomen muuttuminen tabloidikokoiseksi Jyväskylän Sanomiksi tammikuussa 1951. Lukijoita hämmennyttä muutosta toimitus perusteli samoin kuin tabloidiuudistuksia perustellaan nykyäänkin: lehti on helpompilukuinen, paksumpi ja kätevämmän kokoinen. Todelliset syyt muutokseen olivat kuitenkin epäedulliseksi kääntynyt kilpailutilanne ja lehden sisällön jäsentymättömyys. Oy Sisä-Suomen talous oli kääntynyt tappiolliseksi vuonna 1947, ja vuosikymmenen vaihteeseen mennessä Keski-suomalainen oli noussut levikin ja sivumäärän puolesta omaan sarjaansa. 1960-luvulta lähtien kakkoslehdet alkoivat suosia Jyväskylän Sanomien esimerkin mukaisesti tabloidia, sillä lehdet etsivät kustannussäästöjä pienemmästä koosta. (Mervola 1995, 325–330; Gustafsson 2006, 16.)

Myös puoluelehdet valitsivat formaatukseen tabloidin. Niille tabloidikoko oli sopiva, sillä se säästi paperikustannuksissa ja erotti lehden tavallisista sanomalehdistä. Esimerkiksi Suomen Sosiaalidemokraatti teki useita uudistuksia levikki- ja taloustilanteensa parantamiseksi ennen tabloidiin siirtymistään 1970-luvun lopulla. Sosiaalidemokraatti pyrki olemaan kattava uutislehti, mutta lehden sivumäärä pieneni koko ajan suhteessa kilpailijaan Helsingin Sanomiin. Tabloidi oli Suomen Sosiaalidemokraatin viimeinen vaihtoehto kilpailussa pärjäämiseksi. Se oli keino tehdä lehti paksummaksi ja omaleimaisemmaksi. Lehti muutti tabloidiuudistuksen myötä linjaansa uutissanomalehdestä poliittiseksi uutislehdeksi ja lopetti kilpailunsa Helsingin Sanomien kanssa. Vuonna 1988 lehti muutti nimensä Demariksi. Muutokset auttoivat lehteä kasvattamaan tilaaja- ja ilmoitusmääriään, mutta vain hetkellisesti. (Mervola 1995, 330–340.)

Uuden Suomen tabloidiuudistus vuonna 1980 oli viimeinen merkittävä formaattimuutos ennen 2000-luvun tabloidiuudistuksia. Kilpailutilanne Helsingin Sanomien kanssa oli kääntynyt kokoomuslaisen Uuden Suomen tappioksi ja 1950-

luvulla tilanne kävi jo kestävämmäksi. Öljykriisi käänsi Uuden Suomen alamäen syöksykierteeksi 1970-luvun puolivälissä. Jatkuvissa vaikeuksissa olevaa lehteä yritettiin pelastaa mittavilla ulkoasu-uudistuksilla. Ulkoasua nuorennettiin ja lehdelle luotiin uutta, erilaista ilmettä. Vuonna 1977 Uuden Suomen levikki lähtikin lievään nousuun, ja ulkoasua uudistettiin jatkuvasti pienin askelin. Keväällä 1978 yhtiössä alettiin suunnitella Uuden Suomen muuttamista tabloidiksi. Johtoryhmän mukaan sivumäärän vähentäminen ja kustannusten säästäminen onnistui vain formaattimuutoksella. Uusi Suomi ilmestyi ensimmäisen kerran eurokokoisena syyskuussa 1980. Lehti myös julistettiin ”riippumattomaksi porvarilliseksi”. (Vesikansa 2008, hakupäivä 23.4.2012).

Lehtiuudistuksella saavutettiin ainakin kaksi tavoitetta: Uusi Suomi erottui selvästi Helsingin Sanomista ja lehti oli paksumpi kuin ennen. Uudistuksen jälkeenkin lehti tuotti jatkuvasti tappiota. Vuonna 1989 päivänvalon näki Selvästi Parempi Uusi Suomi -projektin tuotos. Tämä vuosisadan lehtiuudistukseksi kutsuttu muutos oli kuitenkin vain lopun alkua. Se antoi vuonna 1991 lopetetulle lehdelle vain muutamia elinvuosia lisää. (Mervola 1995, 340–350.)

Uuden Suomen tabloidiuudistuksen ja lopettamisen jälkeen Suomessa nähtiin vain muutamia pienempien lehtien formaattimuutoksia. Tabloidiformaatin ottivat omakseen lähinnä kaupunki- ja ilmaisjakelulehdet. Isompien lehtien formaattimuutoksia jarrutti Uuden Suomen kohtalo ja pelko ilmoitustulojen vähenemisestä, vaikka tabloidiuudistusta pohdittiinkin useissa lehdissä. Suunnannäyttäjän roolin ottivat Hufvudstadsbladet ja Itä-Häme, jotka molemmat muuttuivat tabloidiksi vuoden 2005 loppuun mennessä. Niitä seurasi vuonna 2006 tabloidiuudistuksen tehnyt Iisalmen Sanomat. (Pulkkinen 2008, 84.) Seuraavana olivatkin vuorossa jo Lapin Kansa, Pohjolan Sanomat, Kainuun Sanomat vuonna 2011 ja Satakunnan Kansa vuonna 2012. Vuoden 2013 alussa myös Helsingin Sanomat muuttuu tabloidiksi.

2.3.1 Hufvudstadsbladetista HBL

Suomen suurista seitsenpäiväisistä sanomalehdistä Hufvudstadsbladet oli ensimmäinen, joka siirtyi tabloidiin. Maaliskuun 22. päivänä vuonna 2004 ilmestyi ensimmäinen tabloidikokoinen, mainoslauseella ”mindre, tyngre” (pienempi, paksumpi) kulkenut HBL. Kuten useissa aiemmissakin formaattimuutoksissa, myös Hufvudstadsbladetia ajoi kohti tabloidia levikin laskeminen. Lehden levikki oli tasaisesti vuosien varrella tippunut noin 50 000:een. Barbro Teir, joka oli HBL:n päätoimittajana muutosprosessin aikaan, kirjoittaa Suomen Lehdissä (9/03, 16), että HBL tarvitsee radikaalia muutosta, joka muuttaa myös ihmisten käsitykset lehdestä. Tabloidi oli keino erottua Helsingin Sanomista ja osoittaa, että HBL tekee itsenäisiä valintoja ja irtaantuu kakkoslehden roolista. Vaikka vanhat tilaajat olivatkin lehteen tyytyväisiä, oli uusien tilaajien määrä jäänyt liian pieneksi. HBL valitsi tabloidilehtensä potentiaalisiksi lukijoiden kohderyhmäkseen pääkaupunkiseudulla asuvat ruotsin kielen taitoiset 25–40-vuotiaat nuoret aikuiset. (Teir 2003, 17.)

Tabloidiuudistus tarkoitti HBL:ssä muutakin kuin ulkoasumuutosta. Muutos vaikutti juttujen rakenteisiin, editointiin, esillepanoon ja toimittajan työhön. Juttutyypit rajattiin tiukasti kuuteen: henkilöjuttuun, faktajuttuun, reportaasiin, lyhyeen uutiseen, kommenttiin ja mielipidetekstiin. Myös juttupituudet määriteltiin tarkasti. Sivun pääjuttu on noin 2500 merkkiä ja 3500 merkkiä, jos se menee aukeaman yli. Lisäelementeillä ei saa kasvattaa jutun mittaa, vaan esimerkiksi faktalaatikko vähentää jutun merkkimäärää vastaavalla määrällä. Tavallisten uutisjuttujen ja kainaloiden pituudeksi tuli 1800–2000 merkkiä, lyhyen uutisen puolestaan 500–600 merkkiä. HBL:ssä huomattiin, että tasapitkät jutut aiheuttavat tasapaksun vaikutelman, joten lyhyitä juttuja ja muita elementtejä tarvittiin entistä enemmän. Myös aukeamien vaihtelevuuteen tuli kiinnittää huomiota tasapaksuuden välttämiseksi. Jutuissa pyrittiin menemään suoraan asiaan ja tyyli hiottiin teräväksi. Pitemmät jutut, jotka edelleen koettiin tärkeiksi, sijoitettiin pääasiassa sunnuntailiitteeseen. (Pulkkinen 2008, 85.)

Lehdessä oltiin sitä mieltä, että uudistus oli onnistunut. Uudistuksen jälkeen tehdyissä lukijatutkimuksissa lähes 90 prosenttia tilaajista oli tyytyväisiä sekä lehden ulkoasuun että sisältöön. HBL onnistui tavoittamaan nuoria kaupunkilaisia, ja levikin lasku onnistuttiin kääntämään jo vuoden 2004 aikana. HBL onnistui saamaan tabloidilehdelleen 8000 uutta lukijaa tutustumistilausten avulla, mutta luonnollisesti kaikista ei tullut kestotilajia. Lehti sai myös uusia suomenkielisiä lukijoita. Vuoden 2005 levikissä oli kasvua 0,7 prosenttia ja levikkituotot kasvoivat 3,3 prosenttia. Seuraavana vuonna levikki pysyi ennallaan, mutta levikkituotot kasvoivat 4,2 prosenttia. (Pulkinen 2008, 87.)

2.3.2 Lukijaystävällisyys motivoi Helsingin Sanomia

Helsingin Sanomat ilmoitti helmikuussa 2012 valmistautuvansa siirtymään kätevämpään sivukokoon eli tabloidiin vuoden 2013 alussa. Lopullisen päätöksen formaattimuutoksesta tekee kuitenkin Sanoman hallitus kesäkuussa 2012. Formaattimuutosta on edeltänyt pitkä suunnittelu- ja tutkimustyö. Ensimmäinen tabloidimuotoinen koelehti painettiin jo vuonna 2004, mutta silloin johtoryhmä totesi selvitysten jälkeen, että muutokseen ei ole tarvetta. Markkinoita ja muiden suomalaislehtien suunnitelmia kuitenkin aiottiin pitää silmällä jatkossakin, mikä tarkoitti uusia selvityksiä ja tutkimuksia. Formaattiselvityksissä mielipide pysyi samana koko 2000-luvun: vielä ei ole oikea hetki. Lisäksi tabloidia kiinnostavampana kokona pidettiin kavennettua broadsheetia eli berliner-formaattia. Vuonna 2007 Helsingin Sanomat päätti tehdä tabloidista perusteelliset mallinnukset; 2010 ja 2011 tehtiin jo entistä perusteellisempia koelehtiä. (Blåfield 2012, A6.)

Kevättalvella 2011 Helsingin Sanomat teetti laajan tutkimuksen suomalaisten mediankäytön muutoksista. Tulokset osoittivat, että on tapahtumassa suuri kulttuurinmuutos ja mediankäytön murros. Ilmaisten uutissivujen suosio on kasvanut, kännykät kehittyneet älypuhelimiksi ja tabletit tulleet markkinoille. Ihmisten arjessa on paljon uusia mediankäyttöhetkiä ja -tilanteita, joissa perinteinen sanomalehti haluaa olla mukana. Tämä sai myös Helsingin Sanomat muuttamaan formaattiaan. Lehdessä uskotaan, että kompakti paperilehti on monille mieluisampi vaihtoehto esimerkiksi työmatkalle tai kahvilaan. Helsingin Sanomat on

tabloidimuotoisenakin jaettavissa osioihin, joka helpottaa muun muassa lehden jakamista useamman lukijan kesken. (Blåfield 2012, A6; Mukka 2012, A6.)

Helsingin Sanomat on perustellut formaattimuutosta lukijoiden tarpeilla ja toiveilla. Koelehtien testilukijat syksyllä 2011 pitivät tabloidia kokovaihtoehdoista selvästi parhaana sen käytännön etujen vuoksi. Päätoimittaja Riikka Venäläinen totesi Helsingin Sanomien lukijoilleen järjestämässä chatissa 28.2.2012, että uudistumisen syy on muuttunut maailma: elämä on yhä liikkuvampaa ja lehteä pitää voida lukea muuallakin kuin aamiaispöydässä. Hän uskoo, että koon muutos tekee lehdestä liikkuvamman ja palvelee ihmisten tarpeita paremmin. Tabloidiuudistuksella pyritään myös hidastamaan painetun lehden levikin laskua. Tabloidia pidetään houkuttelevampana käyttöliittymänä ja kiinnostavampana myös nuorten keskuudessa. (Blåfield 2012, A6; Päätoimittaja vastaa kysymyksiin tabloidista, hakupäivä 23.4.2012.)

Lukijat ottivat tiedon uudistuksesta vastaan ristiriitaisesti. Osa lukijoista kiitteli odotettua muutosta vuolaasti, kun taas osa lähti jo peruuttamaan tilaustaan. Lukijoita huolestutti Helsingin Sanomien chatissa eniten tabloidin vaikutukset sisällön laatuun ja määrään. Uudistuksen pelättiin tekevän Helsingin Sanomista viihteellisen lehden, jossa ei ole tilaa syvällisille artikkeleille. Lisäksi huolta aiheutti esimerkiksi se, miten tabloidikokoisesta sanomalehdestä muotoillaan biojäteasia. Helsingin Sanomat kuitenkin vakuuttaa, että sisällön määrä pysyy ennallaan eikä laadun heikkenemistä tarvitse pelätä. Riikka Venäläinen toteaa, että olisi järjetöntä heikentää sisältöä eikä hän ole nähnyt laadun huonontumista kokoaan muuttaneissa kansainvälisissä lehdissä. (Päätoimittaja vastaa kysymyksiin tabloidista, hakupäivä 23.4.2012.)

Tabloidista poistuvat broadsheetista tutut keskimittaiset jutut, sillä tabloidissa pitää tehdä kirkkaampia journalistisia valintoja: iso on kunnolla isoa ja pienet uutiset voi tehdä oikeasti pienesti. Laajempien taustajuttujen ja isojen kuvareportaasien levittäminen useammalle aukeamalle onnistuu Helsingin Sanomien mukaan luontevasti. Lisäksi Helsingin Sanomat vakuuttaa, että tabloidiuudistus ei ole säästöprojekti. Venäläinen kertoo, että Helsingin Sanomat joutuu investoimaan taloudellisesti tabloidiuudistukseen eikä tabloidilehden tekeminen hä-

nen näkemyksensä mukaan ole halvempaa. Henkilökuntaa ei myöskään ole tarkoitus vähentää, sillä uusi tekemisen tapa ja uudet sisällöt tarvitsevat tekijänsä. (Päätoimittaja vastaa kysymyksiin tabloidista, hakupäivä 23.4.2012.)

Riikka Venäläinen totesi Helsingin Sanomien tabloidichatissa, että Helsingin Sanomien siirtyminen tabloidiin rohkaisee myös muita suomalaisia sanomalehtiä samaan suuntaan. Hän on luultavasti aivan oikeassa. Helsingin Sanomat on Suomen suurin sanomalehti, ja muiden lehtien on helppo seurata sen viitoittamaa tietä. Uskon, että Helsingin Sanomien uudistus aloittaa Suomessa maakuntalehtien tabloidiuudistusaallon, aivan kuten Svenska Dagbladet teki Ruotsissa. Käsittelen tabloidin tulevaisuutta Suomessa tarkemmin luvussa 8.

2.4 Lapin Kansasta tabloidi – miksipä ei?

Lapin Kansa muuttui tabloidiksi 17. tammikuuta vuonna 2011 yhtä aikaa niin ikään Alma Mediaan kuuluvien Pohjolan Sanomien ja Kainuun Sanomien kanssa. Formaattimuutosta oli yhtiössä mietitty jo 2000-luvun puolivälissä, mutta silloin suunnitelmat haudattiin ilmoitustuottojen menetyksen pelossa (Pulkkinen 2008, 84). Lopullinen päätös siirtyä tabloidiin syntyi vuoden 2009 lopulla, kun Alma Median hallituksessa päätettiin, että pohjoisen kolme sanomalehteä muuttuvat pilottihankkeena tabloidiksi. Tammikuussa 2010 aloitettiin formaattimuutoksen suunnittelu ja siitä vuoden päästä päivänvalon näki ensimmäinen tabloidikokoinen Lapin Kansa. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Lapin Kansan formaattimuutoksen taustalla oli monia tekijöitä ja tabloidiuudistukseen päädyttiin useista eri syistä. Yksi syy tabloidiuudistukseen oli yksinkertaisesti se, että Lapin Kansalla ei ollut mitään syytä pitäytyä broadsheetissa. Vuoden 2007 jälkeen selvään laskuun kääntynyt levikki motivoi myös Lapin Kansaa formaattimuutokseen. Lehden levikki tippui noin kahdella tuhannella kappaleella 34 738:ta 32 691:een vain kolmessa vuodessa. (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 1.3.2012.) Jotain oli siis tehtävä, kun tuote ei kelvannut lukijoille. Antti Kokkonen toteaa, että kaikki asiat, jotka levikkitaistelussa voi tehdä, täytyy tehdä – esimerkiksi hakea mahdollisimman lukijaystävällinen formaatti. Keskeis-

tä Lapin Kansan tabloidiuudistuksessa olikin se, että pienempää formaattia pidettiin lukijan kannalta ylivertaisena luettavuudessa ja käytettävyydessä. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu).

Tabloidiuudistuksella yritettiin myös houkutella lehdelle uusia lukijoita. Haasteseen vastattiin tabloidiuudistuksella, sillä tabloidin on useissa tutkimuksissa todettu olevan etenkin nuorten suosima formaatti. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.) Pelkona kuitenkin oli, että uudistus saattaa karkottaa konservatiiviset lukijat. (Härmä 2011, hakupäivä 23.4.2012). Lapin Kansan ongelmana oli myös ikään-tyvä lukijakunta:

Yksi haaste oli, että lukijakunta ikääntyy. Pitäisi saada myös nuorempia sukupolvia lukemaan, ettei mennä nykyisen mukana haetaan. Se oli yksi tabloidipäätöksen ja sisällön kehittämisen peruste. Haetaan uusia lukijakuntia nuorista ilman, että käännetään selkää vanhoille lukijoille. Uudistaa pitää, jotta se [lehti] kaikelta muotokieleltään ja sisällöltään vastaisi myös nuorten toiveisiin. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Lapin Kansaa motivoi tabloidiuudistukseen myös yhteistyön tiivistäminen ja lisääminen Pohjolan Sanomien ja Kainuun Sanomien kanssa. Tabloidissa yhteisesti tuotettava tai vaihdettava yksikkö on pienempi ja helpommin jaettavissa kolmen lehden kesken kuin broadsheetissa. Yhteistyön tiivistämisen taustalla oli myös tehostamisen tarve. Kokkosen mukaan esimerkiksi ulkomaansivut voidaan taittaa yhdessä paikassa kaikkiin kolmeen lehteen, jotta kahdessa muussa paikassa vapautuu resursseja muihin asioihin:

Yhteistyö tuo hyötyjä ja sisältöjä meille. Jos ne [sisällöt] jouduttaisiin itse tekemään, niin meillä olisi vielä vähemmän mahdollisuuksia käyttää paikallisten asioiden hoitoon resursseja. Yhteistyössä on haettu sitä, että mitään lisäarvoa ei synny siitä, että -- ne ulkomaansivut ovat erilaisia [eri lehdissä]. Ne voivat olla jopa laadukkaammat, kun ne on yhdessä paikassa hyvin tehty kuin kolmessa paikassa räpeltetty. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Yhteistä materiaalia tuottamaan perustettiin formaattimuutoksen ja sisällön uudistuksen yhteydessä pohjoisten lehtien yhteistoimitus. Yhteistoimituksen ajatuksena oli tehdä yhdessä, laadukkaasti ja vain kerran. Sen tarkoituksena oli myös käsitellä kansallisia ja sitä laajempia puheenaiheita, joita tarvittaessa pai-

kallistetaan. (Virranta 2011, 12.) Antti Kokkosen mukaan yhteistoimituksen ansiosta päällekkäistyötä on karsittu paljon. Täysin ongelmitta yhteistyö ei ole sujunut, sillä lehdet ovat halunneet pitää itsenäisyydestään kiinni. Lapin Kansassa on linjattu, että vaikka ulkoasu on yhteinen ja lehdessä käytetään yhteistä materiaalia, niin pääkirjoitussivun ja etusivun tulee olla lehden omaa. Jotta lehden oma ääni ja omaleimaisuus tulevat esille, sijoitetaan paikalliset uutiset alkuun. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Lapin Kansalla oli muutenkin tarvetta uudistaa lehden sisältöä ja rakennetta, jotta se vastaisi paremmin verkon haasteisiin. Antti Kokkonen korostaa, että Lapin Kansan tabloidiuudistuksessa formaattimuutosta tärkeämpää oli sisällön kehittäminen ja tekemisen tavan uudistaminen. Formaatti oli uudistuksissa vasta toissijainen asia. Lapin Kansassa pyrittiin uudistuksen myötä lisäämään ennakosuunnittelua, terävöittämään kirjoittamista ja uutiskriteereitä sekä viemään kerrontaa ihmisläheisempään suuntaan. Lapin Kansa halusi pois byrokraattisista aiheista ja lähemmäksi tavallista ihmistä, arkea. Sisältökysymyksiä ja lehden konseptia ratkottiin Kokkosen mukaan paljon enemmän kuin formaattia, joka oli ennemminkin päivän selvä valinta. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Sisällön puolesta tabloidi oli Lapin Kansalle kätevämpi formaatti. Pienempi sivukoko toi joustavuutta lehden rakenteeseen ja suunnitteluun. Esimerkiksi osastojen rakentaminen onnistuu Lapin Kansan kokoiselta lehdeltä helpommin tabloidisivuun. Broadsheetissa Lapin Kansan ongelmana oli, että toisaalla tilaa oli liikaa kun taas toisaalla tilasta oli pulaa. Esimerkiksi taloussivua jouduttiin usein täyttämään lukijan kannalta mielenkiinnostomilla jutuilla, kuten STT:n pitkillä uutisilla, kun omaa, paikallista sisältöä ei ollut. Myös pääkirjoitus- ja mielipideosiole aukeama oli toisinaan liikaa. Urheilu- ja paikallisuutisten osastolla kärsittiin jatkuvasti tilan puutteesta. Tabloidissa osastojen laajuutta voidaan joustavasti vaihdella materiaalin määrän ja laadun mukaisesti, kun sivukoko on pienempi. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Alma Median tytäryhtiössä, pohjoisen lehtiä kustantavassa Pohjois-Suomen Mediassa käytiin myös yt-neuvottelut yhtä aikaa formaattimuutoksen kanssa. Niiden seurauksena yhtiöstä irtisanottiin 25 ihmistä vuonna 2010. Toimituksen

vahvuus on tippunut noin 50 henkilöllä koko yhtiössä. Toimituksesta ei irtisanotu kuin taittajia, mutta eläköitymisten kautta väki on vähentynyt muistakin tehtävistä. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.) Vuonna 2010 Lapin Kansa työllisti 103 henkilöä, joista 55 oli toimituksellista henkilöstöä (Numerotietoa Suomen sanomalehdistä 2011, 23).

3 TABLOIDI SANOMALEHDEN FORMAATTINA

Historiallisista syistä tabloidiformaatti liitetään usein tabloidijournalismiin. Tabloidin ajatellaan edustavan sensaatiomaisuutta ja juoruja sekä kolistelevan jatkuvasti eettisiä rajoja, sillä aikaisemmin lähinnä iltapäivälehdet ilmestyivät tabloidiformaatissa. Broadsheetiin taas yhdistetään luotettavuus, uskottavuus ja vakavuus, sillä se on ollut niin kutsutun laatulehdistön suosima sivukoko. Assosiaatio koon ja laadun välillä on siis perinteisesti ollut vahva ihmisten ajatusmaailmassa, ja se heijastelee sen hetkistä yhteiskuntaa. (Sternvik 2007, 20, 79.) Sternvikin lainaus World Association of Newspapersin raportista kertoo paljon siitä, millaisia käsityksiä formaattiin liitetään:

A normal newspaper is a broadsheet that runs respectable journalism. -- Tabloids are the lower-class people. If it bleeds it leads. That just not what newspapers should be about. (Sternvik 2007, 20.)

Tätä taustaa vasten tabloidiuudistukset ovat herättäneet huolta siitä, mitä formaattimuutoksessa tapahtuu lehden sisällölle ja sen laadulle. Uudistuksen on pelätty tekevän lehdistä viihteellisiä ja iltapäivälehtimäisiä. Huoli viihteellistymisestä liittyy pitkään jatkuneeseen keskusteluun median tabloidisaatiosta. Tabloidisaatio on mediaailmiö, jossa perinteiset sanomalehdet ja muut mediat muuttuvat voimakkaasti lukijoiden ja kaupallisten vaatimusten takia viihteellisempään suuntaan. Tällöin yhteiskunnallisesti merkittävät uutiset ja syvälliset analyysit väistyvät tunteisiin vetoavan materiaalin, seksin, skandaalien ja julkkisviihteen tieltä. (Kuutti 2006, 216; Sparks 2000, 2–10; Pulkkinen 2007, 72.)

Tabloidisaation ominaispiirteisiin kuuluu, että aihevalinnoissa painotetaan urheilua, viihdettä ja skandaaleita politiikan, talouden ja yhteiskunnan kustannuksella. Myös sekä tavallisten että julkisuuden henkilöiden yksityiselämä saa enemmän palstatilaa kuin poliittinen päätöksenteko ja yhteiskunnan muutokset. Tabloidisaatiossa journalistiset standardit alenevat ja toimittajien käsitykset siitä, mikä on yleisölle olennaista tietoa, muuttuvat. Useat asiantuntijat pitävät tab-

loidisaatiota uhkana demokratialle, kun vakavakin media on menossa kohti tabloidien uutisarvoja. Tabloidisaatiossa on kyse myös lisääntyvästä visuaalisuudesta, juttujen lyhenemisestä ja kuvituksen korostumisesta. Tabloidisaation uskotaan osittain johtuvan lehtien halusta laajentaa lukijakuntaa levikkien laskiessa jatkuvasti. (Kuutti 2006, 216; Sparks 2000, 2–10; Pulkkinen 2007, 72.)

Tabloidisaatio ei kuitenkaan koske pelkästään sanomalehtiä, jotka ovat vaihtaneet formaattinsa broadsheetista tabloidiin. Kevyemmän aineiston määrä on vuosien saatossa lisääntynyt lehdissä formaatista riippumatta. Pulkkinen (2008, 95) ei ole löytänyt omista tutkimuksissaan viitteitä siitä, että tabloidiin siirtyneissä lehdissä sisältö olisi pinnallistunut tai sensaatiojournalismi lisääntynyt. Kati Hiekkasen Suomen Lehdistöön haastatteleman Tukholman lehdistöinstituutin kielikouluttajan Per Amnestålin mukaan formaattimuutoksessa voi käydä juuri päinvastoin: broadsheet-sanomalehden muuttuminen tabloidiksi voi nostaa lehden laatua. Tabloidi vaatii enemmän suunnittelua ja viestin täytyy olla terävämpi. Tabloidissa täytyy karsia kaikki tarpeeton ja kiteyttää juttuun oleellinen. Broadsheetissa voi kirjoittaa laveasti ja epätarkasti, koska tilaa riittää. Tabloidi ei kuitenkaan anna armoa puolivillaisesti tehdylle sisällölle tai otsikolle. Amnestålin sanomana on, että tabloidiuudistusta ei vääjäämättä seuraa, että journalismi pinnallistuu ja lehdestä tulee sirpaleinen, sillä myös broadsheet-lehdissä on nykyisin paljon pinnallisia juttuja. (Hiekkänen 2005, 6–7).

Viihteellisen aineiston löydettyä tiensä sanomalehtiin on rajan vetäminen eri lehtityylien kesken käynyt vaikeammaksi. Nykyään myös päivälehdille kelpaavat niin kutsutut human interest -aiheet, henkilöiminen ja viihdyttävyys. Sisältö ja esitystavat ovat muuttuneet: hyvät tarinat, joita kerrotaan yksittäisen kokemuksen kautta, ovat keskeisessä roolissa. Lehtien tabloidiuudistuksia on jarruttanut osaltaan pelko siitä, että lukijoille tabloidiformaatti tarkoittaa tabloidijournalismia. Esimerkiksi Iso-Britanniassa The Independent ja The Times ilmestyivät hetken sekä broadsheet- että tabloidiformaatissa, jotta ennakkoluulot hälvenisivät. (Pulkkinen 2008, 73–74.) Lapin Kansan päätoimittaja Antti Kokkonen totesi haastattelussaan, että koon ja laadun liittäminen yhteen on naurettavaa:

Jos koko olisi ainoa laadun tae, niin tämä bisnes olisi maailman helpointa. Pistäisi vain broadsheet-kokoisen lehden pystyyn ja painaisi siihen puhelinluettelon ja sanoisi, että tämä on laatua. Broadsheet on formaattina syntynyt vain siksi, että joku nokkela keksi tehdä ison sivun välttääkseen veron. Se ei ole koskaan syntynyt lukijan kokemuksen tai laadun takia, vaan veronkierrosta. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Lukijatutkimukset ovat osoittaneet, että tabloidiformaatti on lukijoiden mieleen sen kätevyyden ja käytettävyyden vuoksi. Moderniin elämäntapaan, aamiaispöytään ja ruuhkabussiin tabloidi sopii isoa broadsheetia paremmin. Pulkkinen on määritellyt tabloidin vahvuudet Daryl Moenin mukaan. Moen katsoo, että tabloidi on lukijalle kätevämpi koko ja sisällön ryhmittely on helpompaa. Lehti myös tuntuu paksummalta ja sivumäärän lisääminen ja vähentäminen voi olla joustavampaa. Lisäksi ilmoitukset saavat pienellä sivulla suuremman huomion. (Pulkkinen 2008, 69.)

Asiantuntijoilla ja lehdentekijöillä on kuitenkin eriäviä mielipiteitä siitä, sopiiko tabloidi sanomalehden formaatiksi. Esimerkiksi Pulkkinen (2007, 25) on sitä mieltä, että päivälehdille tabloidia parempi formaatti olisi hieman perustabloidia leveämpi ja korkeampi berliner-formaatti. Siinä yhdistyvät sekä tabloidin että broadsheetin parhaat puolet: berliner sopii hyvin työmatkalukemiseen, mutta se on kuitenkin riittävän iso monipuolisen ja näyttävän taiton tekemiseen. Toisaalta suomalaisten lehtitalojen painokoneet eivät useinkaan taivu välikokojen tekemiseen, minkä takia esimerkiksi berliner-formaatti on lehdille liian kallis vaihtoehto. Broadsheetia painava painokone kun taas pystyy aina painamaan myös tabloidia. (Virta 2010, hakupäivä 23.4.2012.)

Brittiläinen tabloidien suunnittelija Ally Palmer on sitä mieltä, että tabloidi ei sovi sellaisten lehtien formaatiksi, joiden pääasiallista sisältöä ovat pitkät ja raskaat, syventymistä vaativat artikkelit. Tällaiset lehdet menettävät Palmerin mukaan osan vaikuttavuudestaan pienemmässä formaatissa. (Pulkkinen 2008, 70.) Helsingin Sanomien päätoimittaja Riikka Venäläinen on Palmerin kanssa eri mieltä. Hänen mielestään tabloidi mahdollistaa pitkän journalistisen muodon käytön, ja laajojen reportaasien levittäminen useammalle aukeamalle onnistuu tab-

loidisivuille luontevasti. (Päätoimittaja vastaa kysymyksiin tabloidista, hakupäivä 23.4.2012.)

4 TABLOIDIUUDISTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Yksi suurimmista epävarmuustekijöistä formaattimuutoksessa on, että sen taloudellisia vaikutuksia ei tiedetä tasan tarkkaan. Laskelmista ja suunnitelmista huolimatta mikään ei ole kiveen hakattua. (Sternvik 2007, 78.) Formaattimuutoksen taustalla ovat kuitenkin yleensä taloudelliset syyt. Sanomalehtien tabloiduudistuksissa talous on ollut sekä muutokseen vievä että sitä vastustava voima. Levikin ja ilmoitustulojen lasku ovat pakottaneet lehdet toimiin taloustilanteen vakauttamiseksi, ja lehdet ovat usein päätyneet sen seurauksena vaihtamaan formaattiaan pienemmäksi. Tabloiduudistuksella on haettu tietä uudelle kasvu-uralle ja sillä on uskottu olevan suotuisia vaikutuksia levikkiin. Formaattimuutoksella on myös pyritty säästöihin. Toisaalta pelko ilmoittajien ja tilaajien kaikkoamisesta tabloiduudistuksen myötä on saanut lehdet säilyttämään sivukokonsa broadsheetinä. Talousvaikeuksissa ponnistelevilla lehdillä ei ole ollut varaa menettää ilmoittajia, sillä Suomessa kaupan suurilla ilmoituksilla on ollut suurempi taloudellinen rooli kuin esimerkiksi Ruotsissa. (Pulkkinen 2008, 70–97.)

Tabloidin menestys riippuu siitä, paljonko tabloidisivun hinta on broadsheet-sivun hinnasta. Kokosivun ilmoituksesta pitäisi saada suunnilleen broadsheet-sivun hinta, jotta ilmoitustulot eivät laske ja lehden talous pysyy kunnossa. Lehdet ovat esittäneet ilmoittajille page is a page -periaatteen, jonka mukaan ilmoituksen teho ei riipu sivun koosta tai palstamilleistä. Tilannetta on verrattu televiisioon: tv-mainoksiakaan ei hinnoitella sen mukaan, kuinka isosta ruudusta niitä katsellaan. Belgialaistutkimuksen sekä Ruotsissa suoritetun lukijapaneelitutkimuksen mukaan ilmoituksen huomioarvo on vähintään yhtä hyvä, ellei jopa parempi tabloidissa kuin broadsheetissa. (Pulkkinen 2008, 75; Virta 2010, haku-päivä 23.4.2012.)

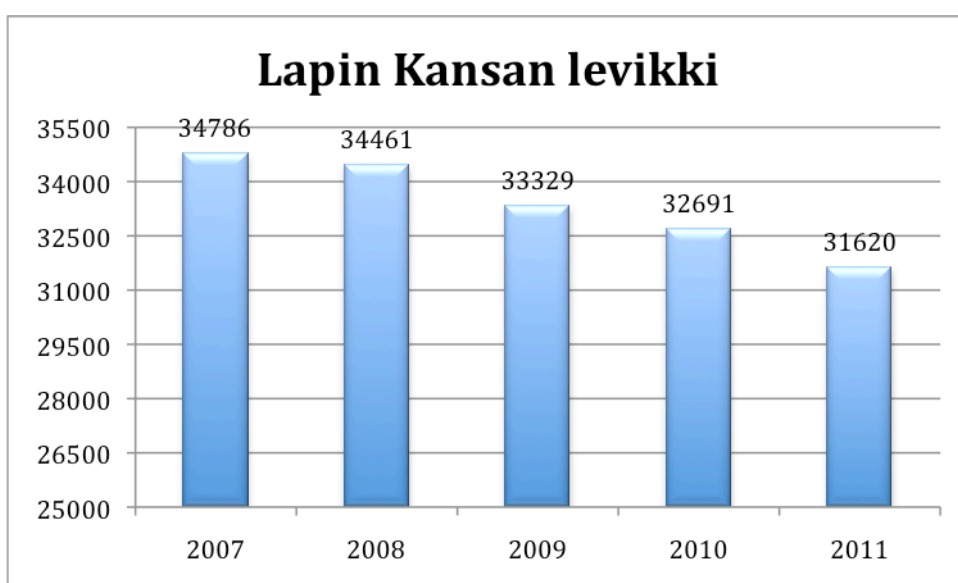
Käytännössä kuitenkin monet lehdet ovat joutuneet laskemaan ilmoitushintojaan ainakin formaattimuutoksen alkuvaiheessa. Näin kävi esimerkiksi Ruotsis-

sa. Ruotsalaislehdissä kokosivun ilmoitus maksoi tabloidissa noin 70–80 prosenttia broadsheet-sivun hinnasta, minkä todettiin olevan liian vähän. Tabloidiuudistuksien yhteydessä monet lehdet ovat siirtyneet vanhasta palstamillihinnoittelusta niin kutsuttuun moduulihinnoitteluun. Moduulihinnoittelussa sivun hintaa ei määritellä milleinäkään vaan sivun jakamiseen perustuvina osina: puolikas, neljännes ja niin edelleen. (Pulkinen 2008, 75; Virta 2010, hakupäivä 23.4.2012.)

Tabloidiin siirtymisellä pyritään yleensä säästöihin, mutta todellisuudessa tabloidin tekeminen ei välttämättä ole broadsheetia halvempaa. Monissa lehdissä on formaattimuutoksen yhteydessä luvattu, että lehden sisällön määrä ei piene. Tällöin paperi- ja painokustannuksissa ei saada aikaan säästöjä. Myös sisältöä tarvitaan vähintään saman verran kuin broadsheetiinkin, joten henkilötölkuluissakaan ei saada aikaan säästöjä. (Pulkinen 2008, 70.) Toisaalta Jim Chisholm esittää, että tabloidiuudistuksen yhteydessä on mahdollista vähentää sisällön määrää lukijan huomaamatta. Sivukoon muuttuessa puolta pienemmäksi lehden sivumäärä kaksinkertaistuu. Lukijan käsissä lehti tuntuu tällöin paksummalta, mitä se tietenkin onkin. Paksuuden tunteesta lukijalle jää mielikuva, että myös sisällön määrä on lisääntynyt, vaikka todellisuudessa näin ei ole tapahtunut. (Chisholm 2004, 11.)

Lapin Kansan pelot ilmoitusmyynnin romahtamisesta tabloidiuudistuksen takia eivät toteutuneet. Ilmoitustulot olivat vuonna 2011 jopa pienessä kasvussa, vaikka taloudessa oli paljon epävarmuutta. Ilmoitusmyyntiin budjetoitiin varovaisesti nollakasvu, mutta ilmoittajat ottivat tabloidiuudistuksen ilmeisen hyvin vastaan. Lapin Kansa ei siirtynyt ilmoitusmyynnissään moduulihinnoitteluun vaan jatkoi vanhalla palstamillien myymisellä, mutta tulevaisuudessa Lapin Kansakin aikoo siirtyä ilmoitusten hinnoittelussa moduuleihin. Tavoitteena oli saada tabloidisivusta saman verran kuin broadsheet-sivusta, mutta se ei kokonaan toteutunut. Antti Kokkosen mukaan siihen suuntaan on kuitenkin mentävä. Haasteena on saada ilmoittaja maksamaan pienemmästä tilasta korkeampaa hintaa, kun ilmoittaja aina haluaa saada ilmoituksen mahdollisimman halvalla. Kokkosen mielestä ilmoittajille on kuitenkin viime kädessä tärkeää ilmoittelun teho, ei ilmoituksen koko. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Yksi syy Lapin Kansan tabloidiuudistukseen oli pyrkimys katkaista levikin lasku. Siinä ei kuitenkaan onnistuttu ainakaan tabloidilehden ensimmäisenä vuotena: levikki tippui jopa rajummin kuin vuotta aiemmin. Lapin Kansan levikki kutistui 1071 lehdellä eli 3,3 prosenttia vuonna 2011. Ennen tabloidiuudistusta levikki oli 32 691 kappaletta ja tabloidiuudistuksen jälkeen 31 620 kappaletta. Myös aikaisempina vuosina levikin lasku oli ollut samaa luokkaa. Vuodesta 2009 vuoteen 2010 levikki laski 638 lehdellä ja vuodesta 2008 vuoteen 2009 reilulla 1130 lehdellä. (Ks. kuvio 1). (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 23.4.2012.)

KUVIO 1. Lapin Kansan levikin kehitys vuosina 2007–2011. (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 23.4.2012)

Kansallisen Mediatutkimuksen toteuttamassa lukijamäärätutkimuksessa Lapin Kansan lukijamäärä oli kuitenkin pienen kasvussa. Lukijamäärä nousi noin tuhannella 83 000:een vuonna 2011. (Levikintarkastus Oy, hakupäivä 30.3.2012.) Antti Kokkonen ei pidä tabloidin ensimmäisen vuoden tulosta huonona. Hän ei usko levikin laskun johtuneen formaatista, sillä painettujen lehtien levikit ovat olleet ylipäättänsä laskussa. Myös lukijamäärän pieni kasvu kertoo siitä, että lehti on kiinnostanut ja sitä on luettu. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

Kokonaisuutena Antti Kokkonen on tyytyväinen Lapin Kansan tabloidiuudistukseen talouden näkökulmasta. Levikki laski, mutta ei dramaattisesti samalla kun lukijamäärät kasvoivat. Pelko ilmoitustulojen laskusta osoittautui turhaksi, sillä Lapin Kansan ilmoitustulot kasvoivat viime vuonna. Kokkonen kuitenkin myöntää, että on vaikea sanoa, mikä tilanne olisi, jos lehti olisi pysynyt broadsheetissa. Hän pitää päätöstä siirtyä tabloidiin lehden kannalta oikeana ratkaisuna näiden tulosten valossa. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu.)

5 TABLOIDIUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET LEHDEN SISÄLTÖÖN

Tässä luvussa tarkastelen sitä, miten formaatin muuttuminen broadsheetista tabloidiin vaikuttaa lehden sisältöön. Selvitin asiaa tutkimalla Lapin Kansan broadsheet- ja tabloidinumeroita viikon ajalta. Valitsin otantaan Lapin Kansan broadsheet-numerot viikolta 2 vuonna 2010 (11.–17.1.2010) sekä tabloidinumerot viikolta 3 vuonna 2012 (16.–22.1.2012). Molemmat otannat ovat noin vuoden säteellä tabloidiuudistushetkestä. Täydensin määrällistä analyysiani Lapin Kansan uutispäällikön, toimitussihteerin ja toimittajien kokemuksilla.

5.1 Sisällön määrän muutokset

Lapin Kansan tabloidiuudistus aiheutti pientä sivumäärien supistumista. Ennen uudistusta (2/2010) lehden sivumäärä oli keskimäärin 23 broadsheet-sivua ja uudistuksen jälkeen (3/2012) 42 tabloidisivua. Sivumäärä on siis pienentynyt formaattimuutoksen jälkeen kahdella tabloidiaukeamalla tai vaihtoehtoisesti ajateltuna yhdellä broadsheet-aukeamalla. Uutispäällikkö Marjukka Vakkuri kertoo, että tabloidin alkuaikoina Lapin Kansa teki isoa, 48- ja 56-sivuista lehteä. Tällöin sivumäärät jopa kasvoivat aikaisempaan verrattuna, mutta sittemmin ne ovat tulleet alaspäin. Päätoimittaja Antti Kokkosen mukaan painokoneen kahdeksan sivun porrass tarkoittaa sitä, että tekijöiden ja lukijoiden kannalta optimaalisen kokoista lehteä ei voida tehdä.

Laskin lehdistä uutissivuilta juttujen kokonaismäärän selvittääkseni juttumäärissä tapahtuneita muutoksia. Uutissivuiksi laskin paikallis-, kotimaan-, ulkomaan- ja talousuutisia sisältävät sivut. Huomioin myös päiväyri-sivut molemmista lehdistä sekä tabloidissa O-osassa olleet jutut, joissa oli käytetty uutiset-vinjettiä. En laskenut jutuiksi kolumneja, kainalojuttuja, kommentteja ja faktalaatikoita. Juttujen kokonaismäärästä laskin lyhyiden juttujen osuuden. Lyhyiksi jutuiksi katsoin kaikki yksipalstaiset sekä sellaiset kaksi- tai useampipalstaiset jutut, jotka olivat

alle 120 palstamillimetriä. Lyhyitä juttuja laskiessani jätin huomioimatta tabloidin hyllyjutut, sillä pidin niitä enemmänkin visuaalisina elementteinä kuin juttuina. Taulukossa 1 on esitetty viikon juttumääristä numerokohtainen keskiarvo.

TAULUKKO 1. Utissivujen juttujen keskimääräinen lukumäärä yhdessä numerossa.

Broadsheet	Tabloidi
46 uutista	40 uutista
46 % lyhyitä	55 % lyhyitä

Utissivujen juttumäärä näyttää siis vähentyneen tabloidissa samalla kun lyhyiden juttujen osuus on lisääntynyt. HBL:n ja Itä-Hämeen tabloidiuudistuksia tutkinut Hannu Pulkkinen (2008, 91) on todennut, että tabloidi voi sekä lisätä että vähentää juttumääriä. Yleispiirteenä kuitenkin on, että pienessä formaatissa pienten uutisten määrä kasvaa. Tabloidissa lyhyiden juttujen osuutta ovat kasvattaneet esimerkiksi Barents lyhyesti ja Maailma lyhyesti -osiot, jotka nimensä mukaisesti koostuvat useista lyhyistä uutisista. Broadsheetissa tällaisia osioita ei ollut. Lyhyiden juttujen ohella myös pitkien, reilusti yli 3000 merkin juttujen määrä on lisääntynyt tabloidissa. O-osassa julkaistaan päivittäin noin 1–3 pitempää juttua, joiden pituudet liikkuvat pääasiassa 4000 ja 8000 merkin välillä. Broadsheetissa puolestaan taloussivujen muutamaa juttua lukuun ottamatta jutut eivät tavallisesti yltäneet yli 4000 merkkiin.

Lapin Kansan työntekijöiden kokemukset erosivat hieman laskemalla saamista tuloksista. Toimitussihteeri Outi Keränen koki, että tabloidiin menee kappalemääräisesti enemmän juttuja, koska tabloidiin tehdään paljon ja lyhyttä. Hän ei kuitenkaan osannut sanoa, onko sisältöä tullut lisää palstamillimetreissä mitattuna. Lähes kaikki haastattelemani toimittajat mainitsivat, että niin sanotun säälän määrä on lehdessä lisääntynyt. Sälällä he tarkoittivat esimerkiksi A4–5:n hyllyjuttuja, numerolaatikoita ja muita pieniä palasia. Ristiriita tuloksissa ja toimittajien kokemuksissa selittyy sillä, että toimittajat laskevat sisällöksi myös edellä mainitun säälän, jota en omissa laskelmissani huomioinut jutuiksi.

5.2 Juttujen ja otsikoiden pituudet

Sivun pienentyessä voidaan olettaa, että myös jutut lyhenevät (Pulkinen 2008, 90–91). Juttupituuksien selvittämiseksi tutkin pää- ja kakkosjuttujen pituuksia uutissivuilla ennen ja jälkeen uudistuksen. Otantaviikon juttujen pituuksista laskin juttukohtaisen keskiarvon. Juttujen pituuksia mitatessani keskityin tarkastelemaan pelkästään Lapin Kansan oman toimituksen tuottamaa materiaalia. Alma Median Helsingin yhteistoimituksen sekä STT:n materiaalit huomioin vain, mikäli ne olivat pää- tai kakkosjuttuna broadsheetissa uutisaukeamalla ja tabloidissa paikallis- tai kotimaan uutisaukeamalla. O-osan pitkiä juttuja en myöskään ole huomioinut, jotta tulokset eivät vääristyisi.

Pääjutuksi laskin sivun tai aukeaman yläosaan sijoitetun jutun. Mikäli tabloidissa aukeamalle oli taitettu molemmille sivuille iso juttu, laskin pääjutuksi sen, jossa oli otsikossa isoin pistekoko. Kakkosjutuksi määrittelin sen jutun, joka oli sijoitettu sivun tai aukeaman alaosaan ja jonka otsikon pistekoko oli toiseksi suurin. Tarkastelin lisäksi kainalojuttujen ja faktalaatikoiden pituuksia.

TAULUKKO 2. Uutissivujen pää- ja kakkosjuttujen sekä kainalojen ja faktalaatikoiden keskimääräiset merkkimäärät yhdessä numerossa.

	Pääjuttu	Kakkosjuttu	Kainalo	Faktalaatikko
Broadsheet	2790	2370	1170	450
Tabloidi	2600	1980	1140	450

Tuloksista voidaan havaita, että pääjuttujen pituudet ovat lyhentyneet, mutta vain noin 200 merkillä. Suurempi muutos on tapahtunut kakkosjuttujen merkkimäärissä. Tuloksista käy myös ilmi, että ero pää- ja kakkosjuttujen merkkimäärässä on nyt selvempi. Kainalojuttujen ja faktalaatikoiden pituudet ovat pysyneet ennallaan.

Mielenkiintoista pääjuttujen pituuksissa on se, että tabloidin A4–5-aukeamalla sijaitsevat pääuutisjutut olivat selvästi pääjutun keskimääräistä merkkimäärää lyhyempiä. Pääuutisaukeaman jutut olivat otantaviikolla keskimäärin 2450 merkkiä. Yksi jutuista oli jopa alle 2100 merkkiä ja kaksi alle 2200 merkkiä. Si-

säsivuilla jutut olivat lähempänä taulukossa 2 esitettyä pääjutun keskiarvoa tai jopa sen yli.

Tutkiessani kakkosjuttujen merkkimääriä huomasin myös, että kakkosjuttujen määrä on vähentynyt tabloidissa. Tabloidista oli hankalampi löytää selkeitä kakkosjuttuja, sillä suurin osa jutuista tuntui olevan joko pääjuttuja tai lyhyitä uutisia. Broadsheetin kainalojutut puolestaan olivat toisinaan lähes kakkosjutun mittaisia, ja niissä saattoi olla esimerkiksi faktalaatikko.

Toimittajien kokemukset vastasivat tutkimustuloksiani. Toimittajien mielestä tabloidiin tehdään lyhyempiä juttuja, ja yksi toimittajista mainitsi huomanneensa työssään, että ykkös- ja kakkosjutun merkkimäärät eroavat nyt enemmän toisistaan. Toimitussihteeri Outi Keräsen mukaan tabloidissa pääjutun merkkimäärä on 2200 ja 2700 merkin välillä. Lisäpituutta juttuun tuodaan kainalolla ja faktalaatikolla, ja osa informaatiosta esitetään graafisessa muodossa.

Tutkin myös otsikoiden sana- ja merkkimäärien muutoksia, sillä toimittajat kertoivat haastatteluissaan otsikoinnin vaikeutuneen merkittävästi pienemmässä formaatissa. Tarkastelin jälleen uutissivujen pää- ja kakkosjuttujen otsikoita ja laskin niistä keskiarvot.

TAULUKKO 3. Otsikoiden keskimääräiset sana- ja merkkimäärät.

	Broadsheet	Tabloidi
Pääjuttu		
Sanamäärä	5	4
Merkkimäärä	46	36
Kakkosjuttu		
Sanamäärä	6	6
Merkkimäärä	51	50

Ykkösjuttujen otsikoiden sanamäärä on tippunut keskimäärin yhdellä sanalla ja kymmenellä merkillä. Kakkosjutuissa sana- ja merkkimäärät ovat pysyneet ennallaan. Tabloidissa otsikot olivat parhaillaan vain kahden sanan mittaisia, kun taas broadsheetissa otsikot olivat lyhyitä lauseita. Lisäksi broadsheetin otsikoissa käytettiin verbejä enemmän kuin tabloidin otsikoissa. Ylipäätensä ilmaisu oli tiiviimpää tabloidiotsikoissa, eikä niissä tarjottu yhtä paljon informaatiota kuin

isomman formaatin otsikoissa. Taulukossa 4 on esitetty esimerkkejä pääjuttujen otsikoista otantaviikon lehdissä.

TAULUKKO 4. Esimerkkejä pääjuttujen otsikoista broadsheetissa ja tabloidissa.

Tabloidi	Broadsheet
Lehmähotelli keskellä Käsivartta (16.1.2012)	Tunturialueen paliskunnat haluavat säilyttää poroluvut (11.1.2010)
Armeijasta palkka Lapissa tuhansille (18.1.2012)	Huijarin on vaikea päästä enää lääkäriksi (13.1.2010)
Ambulanssia oli vain pakko odottaa (19.1.2012)	Voimalavesi sulattaisi jäätä Alakorkalon laavun alueella (14.1.2010)

5.3 Kuvat ja visuaalisuus

Tabloidin oletetaan aiheuttavan sen, että kuvien asema lehdessä korostuu. (Pulkkinen 2008, 91). Selvittääkseni, miten tabloiduudistus on vaikuttanut kuvien määrään Lapin Kansassa laskin koko lehden sekä uutissivujen kuvien määrän molemmista formaateista yhden viikon ajalta. Otin huomioon kaikki sivuilla esiintyneet kuvat, kuvituksen ja grafiikat lukuun ottamatta toimittajien kolumnikuvia ja lukijasivun kuvia. Lisäksi laskin samassa jutussa olleet useat pienet kasvokuvat (esim. gallup) yhdeksi kuvaksi.

TAULUKKO 5. Kuvien ja elementtien määrä koko lehdessä sekä uutissivuilla.

	Koko lehti	Uutissivut
Broadsheet	43	22
Tabloidi	50	25

Tuloksesta voidaan havaita, että formaattimuutos on hieman lisännyt kuvien määrää Lapin Kansassa (taulukko 5). Kun ottaa huomioon, että tabloidissa on vähemmän sivuja ja juttuja, on kuvien prosentuaalinen osuus lehden sisällöstä itse asiassa kasvanut enemmän kuin niiden absoluuttinen määrä. Selatessani broadsheet- ja tabloidinumeroita huomasin, että tabloidissa kuvitetaan uutissivuilla broadsheetia useammin myös pienempiä juttuja. Lisäksi samassa jutussa saattoi olla tabloidissa useampia kuvia tai sekä kuva että grafiikkaa. Broadsheet-

tissa oli yleensä joko kuva tai grafiikkaa, ja jutuissa tyydyttiin useammin pelkään yhteen kuvaan.

Toimittajien haastattelujen perusteella myös erilaisten visuaalisten ja tekstielementtien määrän koettiin lisääntyneen tabloidissa. Omakin kokemukseni oli, että niitä käytettiin paljon. Visuaalisilla elementeillä tarkoitan esimerkiksi jutun yhteydessä olevia sitaatteja, numeronostoja ja puhekuplia. Tekstielementteinä puolestaan pidän kainalojuttuja, kommentteja ja faktalaatikoita. Laskin uutissivuilla elementtien määrät keskimäärin yhtä numeroa kohti (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Elementtien määrä uutissivuilla.

	Visuaaliset elementit	Tekstielementit
Broadsheet	4	18
Tabloidi	7	14

Laskujeni perusteella formaattimuutoksessa visuaalisten elementtien määrä on lisääntynyt, mutta tekstielementtien vähentynyt. Visuaalisten elementtien kohdalla tulos vastasi toimittajien näkemystä. Toimittajien mielestä tabloidissa korostetaan ja panostetaan voimakkaasti visuaalisuuteen, ja visuaalisia elementtejä käytetään yhä enemmän. Toimitussihteeri Outi Keräsen mielestä tabloidi antaa mahdollisuuden nostaa ja korostaa asioita visuaalisilla elementeillä:

Visuaalisilla kikoilla ja kuvilla siitä saa paljon luettavamman. Se koukuttaa paljon enemmän kuin broadi.

Tekstielementtien kohdalla tulos oli ristiriidassa haastateltujen kokemusten kanssa. Vaikka tekstielementtien määrä oli otantaviikon lehtien perusteella laskenut, kokivat toimittajat niiden määrän lisääntyneen tabloidissa. Keränen kertoi, että erilaisilla tekstielementeillä yritetään houkutella lukija lukemaan juttu. Tavoitteena on, että lukijaa ei tyrmätä isolla tekstimassalla, vaan sisältö tarjotaan pieninä palasina. Hänen mielestään broadsheetissa tarjottiin lukijalle otsikko, pitkä juttu ja kuva, ja mikäli otsikko ei napannut, ei juttua luettu lainkaan.

5.4 Uudistuksen vaikutukset sisältöön

Tabloidiuudistus pakotti Lapin Kansan jakamaan lehden kahteen osaan painokoneen vuoksi. Samalla päädyttiin jakamaan myös sisältö nopean uutisjournalismin A-osaan ja hitaan, taustoittavan materiaalin O-osaan. Jako on lähtenyt ihmisten ajankäytöstä. Aamut ovat kiireisempiä, eikä työssäkäyvillä ihmisillä ole aikaa lukea lehteä sanasta sanaan. Tällöin aamulla voi lukea A-osan ja tietää, mitä maailmalla on tapahtunut, ja iltapäivällä palata O-osaan. Liki kolmasosa Lapin Kansan jakelusta menee päiväjakelussa, eli O-osan syventävällä materiaalilla halutaan myös välttää sitä, että lehti vanhenisi käsiin. (Kokkonen 2.3.2012, haastattelu).

Lapin Kansan työntekijöiden mielestä tabloidiuudistus ja jako A- ja O-osaan on monipuolistanut lehden sisältöä. Toimittajat kokivat, että O-osa antaa mahdollisuuden erilaisen sisällön tuottamiseen ja eri mittaisille jutuille löytyy hyvin paikkoja. Uutispäällikkö Marjukka Vakkurin mukaan aiheiden kirjo ja juttujen käsitteilytavat – eli missä muodossa juttu esitetään – ovat laajentuneet. Tabloidissa käytetään erilaisia juttuformaatteja, jotka Vakkurin mielestä tuovat sisältöön rikautta.

Me ei varmaan käytetä sitä kaikkea arsenaalia, mitä meillä vois olla. Aika paljonhan meillä on käytössä kysymys-vastaus –rakenteella olevat jutut, silloin tällöin tehdään vastakkainasetteluformaattilla juttua, -- minäkerrontaa käytetään.

Tutkin molempien formaattien otantaviikon lehdistä, millaisia erilaisia juttuformaatteja lehtien uutissivuilla käytettiin. Broadsheetista en löytänyt kuin tavallisella uutisformaattissa toteutettuja juttuja. Tabloidissa oli käytetty kysymysvastausrakennetta, minäkerrontaa ja faktalaatikkotyypistä formaattia, jossa kuvan alla oli lyhyitä iskuja, kuten kuka, mitä, milloin, ja niihin vastaukset. Toimittajien kokemus formaattien monipuolistumisesta näyttäisi siis pitävän paikkaansa.

Halusin myös selvittää, onko tabloidi muuttanut sitä, millä tavalla uutisia kirjoitetaan. Tutkiakseni sitä laskin molemmista formaateista oman toimituksen tekemistä jutuista uutiskärjellä ja tarinallisesti lähtevien juttujen lukumäärät koko

otantaviikon ajalta. Tulokseksi sain, että tabloidin uutissivuilla oman toimituksen tekemistä jutuista noin 45 prosentissa käytettiin tarinallista lähtöä, kun broadsheetissa vastaava luku oli noin 25 prosenttia.

Taulukko 7. Uutissivujen juttujen aloituksen tyyli.

	Tarinallinen	Uutiskärki
Broadsheet	18	53
Tabloidi	29	35

Toimittajien kokemus on linjassa omien laskelmieni kanssa. Toimittajien mukaan tabloidissa on alettu voimakkaasti suosia tarinallista lähtöä uutislähdön rinnalla. Tabloidissa kärkeen nostetaan useammin tavallinen ihminen, kokija, jonka kautta uutinen kerrotaan. Broadsheetissa puolestaan uutisissa lähdettiin liikkeelle useimmiten uutiskärjellä ja asiantuntijan lausunnoilla. Tabloidi ei toimittajien mukaan ole vaikuttanut uutiskriteereihin tai siihen, mistä asioista juttuja kirjoitetaan. Juttuideat kuitenkin lähtevät yhä useammin toimituksen sisältä, ja lähtöjutuiksi pyritään saamaan puheenaihejuttuja.

Yleisenä pelkona formaattimuutoksissa on, että tabloidissa lehden laatu huononee ja sisältö viihteellistyy. Haastattelemieni Lapin Kansan työntekijöiden mielestä lehden laatu on parantunut formaattimuutoksen myötä. Laatuun kiinnitetään myös entistä enemmän huomiota. Toimittajien kokemuksen mukaan laatua on parantanut suunnitelmallinen tekeminen ja turhien karsiminen pois sisällöstä. Sisällön laatuun on toimittajien mielestä vaikuttanut etenkin se, että massiivisista kunnanhallituksen kokouksista kertovista jutuista on luovuttu. Ne olivat haastateltavien mukaan lähinnä esityslistan referointia eivätkä sen vuoksi lukijan kannalta kiinnostavia.

Osa toimittajista koki, että Lapin Kansa on hieman viihteellistynyt formaattimuutoksen myötä, vaikka laatu onkin parantunut. Eri toimittajat antoivat viihteellistymiselle eri syitä. Niitä olivat muun muassa erillisen taloussivun lopettaminen, valtakunnan julkkisten haastattelut ja iltapäivälehtimäiset lätkät jutuissa. Lisäksi toimittajat ajattelivat, että tabloidin O-osassa on paikkoja kevyemmällekin materiaalille, mitä broadsheetissa ei ollut. Eräs toimittaja totesi viihteellistymisestä,

että suklaatestejä on ollut ennenkin, mutta nyt ne vain erottuvat paremmin. Osa toimittajista oli sitä mieltä, että kyse on jostain muusta kuin viihteellistymisestä:

Varsinaista viihdeaineistoa ei ole, mutta se on tullut keveämmäksi ja helpommaksi ymmärtää. Sellaiset kuivat asiajutut on koitettu tehdä nyt sellaiseen muotoon, että ihmisten on helpompi löytää siitä se asia.

Muuttunut se on, mutta viihteellistyminen on väärä sana. Se on terävämpi. Ei tehdä enää niin pitkiä juttuja. Ytimekäs on kanssa hyvä sana. – Harmaa uutisalue on jonkin verran vähentynyt.

En sanoisi että se on viihteellistynyt. Lehden yksi tehtävä on myös viihdyttää. -- Se, että siellä on sellaista aineistoa, että ihmiset viihtyvät sen lehden äärellä, niin siinä ei ole mitään pahaa. Kun sanomalehti on uskottava ja luotettava, siinä täytyy samalla olla sellaistaikin aineistoa, joka vetoaa lukijoiden tunteisiin. Silloin lukija pysyy lehden tilaajana.

Yksi sisältöön paljon vaikuttanut asia oli yhteistyön tiivistäminen Pohjolan Sanomien ja Kainuun Sanomien kanssa sekä yhteistoimituksen perustaminen. Sen vuoksi toimittajat kokivat, että aluksi paikallinen aineisto väheni lehdessä. Pulkkinen (2011, 16) laskujen mukaan tabloidin alkuaikoina kaksi kolmasosaa Lapin Kansan, Pohjolan Sanomien ja Kainuun Sanomien sisällöstä oli yhteismateriaalia. Kuitenkin jo alkusyksystä 2011 lehdet ottivat askeleen taaksepäin ja alkoivat uudelleen painottaa paikallista materiaalia (Blomqvist 2011, 3). Toimittajat painottivat vastauksissaan, että paikallisuuden väheneminen ei johtunut niinkään formaatista vaan muista muutoksista, joita tabloidiuudistuksen yhteydessä tehtiin.

6 TABLOIDIUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET TOIMITTAJAN TYÖHÖN

Tässä luvussa käyn läpi Lapin Kansan uutispäällikön, toimitussihteerin ja toimittajien teemahaastattelujen pohjalta sitä, miten tabloidiuudistus on vaikuttanut heidän työhönsä. Edellisessä luvussa läpi käytyt lehden sisällön muutokset yhdessä ulkoasu- ja formaattiuudistuksen kanssa näkyvät myös toimittajien työssä. Lapin Kansan tapauksessa on myös huomioitava, että tabloidiuudistuksen kanssa yhtä aikaa muuttui moni muukin toimittajan työhön vaikuttava asia, muun muassa rakenne, tekemisen tapa ja organisaatio.

6.1 Mittaan kirjoittaminen lisääntyi

Lapin Kansan formaattimuutoksessa yksi toimittajien työhön eniten vaikuttanut seikka oli tekemisen tavan uudistuminen. Tabloidiuudistuksen yhteydessä Lapin Kansassa otettiin toden teolla käyttöön ennakoiva taitto. Ennakoivaa taittoa oli käytetty broadsheetissäkin, mutta pienemmässä mittakaavassa ja tehottomasti. Tabloidiin kehiteltiin toistakymmentä valmista taittopohjaa, ja nykyään niiden määrä on noussut jo noin viiteenkymmeneen. Lapin Kansassa on tabloidiin siirtäessä otettu tavoitteeksi, että mahdollisimman moni juttu tehdään valmiiseen geometriaan omalle paikalleen. Uutispäällikkö Marjukka Vakkurin mukaan ennakoiva taitto vaatii huolellista suunnittelua:

Ihannetapauksessa, ja kyllä -- useimpina päivinä päästään siihen, että jutut tehdään paikkaansa. Näin ollen sen pitää olla pitkälle suunniteltu sen kokonaisuuden.

Toimittajien mielestä tabloidissa käyttöön otettu mittaan kirjoittaminen on helpottanut ja selkeyttänyt työskentelyä. Valmis geometria kertoo toimittajalle, mihin paikkaan juttu tulee, mille sivulle ja minkä arvoinen se on. Geometriasta tulee myös ilmi, sisältyykö juttuun faktalaatikkoa, kainaloa, kommenttia, grafiikkaa tai muita elementtejä ja minkä muotoinen kuva juttuun tarvitaan. Nämä seikat mää-

rittävät jutun luonnetta, ja toimittaja tietää jo jutuntekoprosessin alussa, mitä häneltä odotetaan ja miten juttua kannattaa lähteä rakentamaan.

Geometriat ohjaavat toimittajaa ajattelemaan, että mitä hän mihinkin lohkoon laittaa. -- Se kirkastaa koko juttupakettia.

Minusta se on hyvä. Sinulla on tasan tarkkaan tiedossa, että millainen läntti lehdestä on käytössä. Pystyy itse hiomaan sen jutun viimeistä riviä myöten. -
- Ei tarvitse kiroilla seuraavana päivänä, että toimitussihteeri on lyhentänyt juttua väärin. Se on selkeyttänyt tämä nykyinen työn tekemisen tapa.

Se oli joskus aikaisemmin hankalaa, kun ei etukäteen ollut tietoa, että minkälaiselle paikalle juttu menee ja millainen painoarvo sillä on. Minkälaisen tilan se saa. Tykkään kyllä tästä nykyisestä tekemisen tavasta enemmän kuin siitä vanhasta.

Useat haastateltavat korostivat, että on vaikea sanoa, mitkä asiat johtuivat juuri tabloidista ja mitkä asiat tekemisen tavan muuttumisesta. Pulkkinen (2008, 97) on kuitenkin omassa tutkimuksessaan todennut, että pienempi formaatti yleensä lisää mallinnettua taittamista sekä mittaan kirjoittamista, jotka puolestaan vaativat entistä tarkempaa suunnittelua.

6.2 Suunnittelun ja yhteistyön merkitys korostui

Tabloidiuudistus lisäsi suunnittelun tarvetta Lapin Kansassa. Etenkin uutispäälliköiden työssä ennakkosuunnittelun merkitys on korostunut, sillä tabloidissa jutut täytyy arvottaa tarkemmin. Tabloidissa täytyy huolellisesti miettiä etukäteen tilankäyttöä ja kokonaisuutta, jotta eri paikkoihin sopivia juttuja on tarpeeksi. Tabloidissa myös korostuu se, millä tavalla juttuja lähdetään toteuttamaan ja mitä eri osia juttukokonaisuuteen tulee.

Ennakkosuunnittelun tarve on lisännyt uutispäälliköiden työmäärää. Uutispäällikkö Marjukka Vakkurin mukaan tabloidi vaatisi enemmän aikaa suunnittelutyölle, jotta voisi tehdä pitemmän tähtäimen suunnittelua. Ideaalitalanteessa uutispäälliköt miettivät juttuihin näkökulmia ja mahdollisia haastateltavia jo etukäteen, jotta aamupalaverissa ei tarvitse alkaa miettiä näkökulmia eikä toimittajan

tarvitse lähteä työstämään juttua nollasta. Eräs toimittaja kuvaili asiaa seuraavasti:

Aika pitkälle jo aamupalaverissa -- uutispäälliköt ovat miettineet, että mikä on se ydinasia, mistä lähdetään liikkeelle. Mitä kysytään ja mihin haetaan vastusta. Ennenhän saattoi olla aihe ja pikkusen keskusteltiin mitä siinä voisi olla, ja sitten toimittaja itse väänsi kysymykset ja haki haastateltavat.

Tabloidissa kaikkien sivujen on oltava hyvin suunniteltuja, koska useammat sivut ovat sisäsivuja ja yhtä tärkeitä. Ulkoasua täytyy ajatella kokonaisuutena. Tabloidin taittamisesta tekeekin broadsheetia haastavammaksi rytmin, vaihtelun ja kontrastien löytäminen. Pienemmässä koossa sommitteluvaihtoehdot ovat rajalliset, joten elävyyttä täytyy hakea kuvituksesta, juttutyypin vaihtelusta ja väreistä. Se puolestaan vaatii hyvää suunnittelua ja yhteistyötä. (Pulkinen 2007, 25.) Lapin Kansan toimitussihteerin Outi Keräsen mukaan tabloidin taittaminen vaatii toimitussihteereiltä entistä tarkempaa ympäröivien sivujen tuijottamista, jotta aukeamiin saadaan vaihtelevuutta ja ne saadaan kiinnostaviksi. Toimitussihteerien työmäärää on myös lisännyt se, että ennakoivan taiton myötä toimitussihteerien rooli jutun suunnittelussa on korostunut. Aiemmin Lapin Kansan toimitussihteerit eivät juuri osallistuneet jutun suunnittelu- ja valmistusprosessiin, vaan he ottivat vastaan valmiin jutun, jonka he asettelivat sivulle.

Aiemmin prosessi oli, että alettiin vain tehdä jostain aiheesta juttua, ja toimitussihteerit kasasi siitä lehden. Uutispäällikkö määritteli tärkeimmän jutun ja joidenkin sivujen pääjuttuja. Nythän se on koko paletti aika pitkälle mielessä. Enää ei koota niin sattumanvaraisesti sitä lehteä.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että tabloidiin siirtyminen on lisännyt yhteistyötä ja sen tarvetta toimituksen eri ryhmien välillä. Eniten yhteistyö on tiivistynyt toimittajien ja toimitussihteerien välillä. Toimittajat ovat toimitussihteerin kanssa tekemisissä heti aamulla, jolloin he yhdessä uutispäällikön kanssa katsovat, mille sivulle juttu on menossa, millainen tila sille on ja mitä eri elementtejä juttuun liittyy. Vasta sen jälkeen, kun tila ja muoto ovat tiedossa, lähdetään juttukeikalle.

Nyt mietitään jo ennen kun lähdetään hankkimaan sitä aineistoa, että mihin me pyrimme. Mikä on meidän yhteinen tavoite -- ja minkälaisia kaikkia ainek-

sia siihen tarvitaan. Aiemmin se ohjautui ehkä enemmän niin päin, että toimittaja hankki juttuaineokset ja sitten alettiin miettiä, että mitä muuta tähän nyt tehtäisiin.

Aikaisemmin aamupalaverissa sai aiheen ja lähti tekemään juttua. Sieltä tuliin kuvaajan kanssa, silloin toimitussihteeriporras oli aika ulkona siitä.

Me pyritään siihen, että suunnitteluvaiheessa toimittaja, kuvaaja, toimitussihtööri, graafikko muodostaisivat työryhmän, jossa kaikki ovat tasavertaisesti suunnittelemassa lehteen tulevaa juttua.

Haastateltavat pitivät lisääntynyttä yhteistyötä pelkästään hyvänä asiana, ja sitä toivottiin jopa lisää. Yhteistyön ja ennakkoon miettimisen koettiin helpottavan työtä sekä parantavan lehden laatua. Tabloidin koettiin vaativan myös enemmän omaa aktiivisuutta, jotta yhteistyö on sujuvaa ja kommunikaatio pelaa.

Minun mielestä se on ihan hauskaa. Juttu on muutakin kuin teksti. Juttu on se kuva, juttu on se graafi, juttu on se otsikko ja alaotsikko ja teksti. Hyvin harva ihminen edes lukee normaalia juttua viimeiseen pisteeseen asti. Se on niin paljon se kokonaisuus. On hyvä, että tehdään yhteistyötä.

Se voisi olla parempaa ehdottomasti. Se on vielä vähän hakusessa. Kyllä minä ainakin sihteerinä koen, että joudun ne kaappaamaan, suunnilleen kamppaamaan, ennen kuin ne lähtee aamupalaverista pois, että nyt katsotaan heti, että mille sivulle ja mikä teidän paketti on. Aika kevyesti jäähdään vain omiin huoneisiin ja odotetaan, että joku hoitaa.

6.3 Toimittajilta vaaditaan tiivistä kirjoittamista, arvottamista ja miettimistä

Tabloidi vaatii esillepanon terävöittämistä, tarpeettoman karsimista ja olennaisen kiteyttämistä. Kun formaatti on pienempi, kirjoittaminen entiseen tapaan ei ole enää mahdollista. (Hiekkänen 2005, 7.) Kaikki haastatteleman Lapin Kansan viisi toimittajaa olivat sitä mieltä, että vaikka perustyö ei ole muuttunut, tabloidiin ei voi yleensä kirjoittaa samalla tavalla kuin broadsheetiin. Pienempi lehti vaatii tiiviimpää ilmaisua. Kun juttupituudet ovat lyhyempiä, joutuu tekstiä tiivistämään enemmän, jotta juttuun saa sisällytettyä kaiken oleellisen. Pienemmässä tilassa sisältöä joutuu myös arvottamaan enemmän. Toimittajien täytyy miettiä yhä tarkemmin, mikä jutussa on olennaista ja tärkeää – ja mikä taas ei.

Toisinaan niin pieneksi kutistuu tila, että täytyy valikoida mitä sinne kirjoittaa. Monia asioita täytyy jättää pois. Täytyy osata arvottaa, tai oppia arvottamaan.

Sitä se aiheuttaa, että ei voi kertoa enää niin paljon. Asian ydin täytyy löytää nyt paremmin kuin ennen.

Toisaalta toimittavat ajattelivat tiiviin kerronnan olevan journalistisesti hyvä asia. Reilua 2000 merkkiä pidettiin riittävänä uutisen mittana, ja toimittajat katsoivat pitempien, taustoittavampien juttujen kuuluvan nykyään lehden O-osaan. Yksi toimittaja piti tabloidiin kirjoittamista helpompana, koska hänen ilmaisunsa oli jo valmiiksi tiivistä. Broadsheetissa hän koki joutuneensa venyttelemään juttuja.

Minusta oli aikaisemmin vaikeampi kirjoittaa niitä pitempiä juttuja. Minun mielestäni uutisjuttujen ei tarvitse olla hirmu pitkiä. Broadsheetissa niistä helposti tulee. Ei ne siinä näytä niin pitkiltä.

Uutisjutuissa varsinaisen uutisen saa kerrottua 400 merkkiin. Kaikki muu on taustaa siihen juttuun.

Tabloidin pienten tilojen vuoksi jopa sanojen käyttöä täytyy miettiä tarkkaan: turhien sanojen ja ilmaisujen karsimisella juttuun voi saada sisällytettyä jonkin uuden tai tärkeämmän asian. Broadsheetin noin 200–400 merkkiä pitemmissä jutuissa tiiviin ilmaisun ja harkitun sanankäytön merkitys ei ole ollut niin suuri, mutta tabloidissa ei ole varaa laveaan, koukeroiseen ja löysään ilmaisuun. Tabloidissa monisanainen kerronta on vähentynyt, mikä toisinaan harmittaa toimittajia.

Joskus vähän harmittaakin, että pitää jättää pois sellaista, mikä olisi kauhean kiva saada lehteen, hyviä ilmaisuja tai hyviä huomioita. Mutta juttu täytyy saada tiiviiksi.

Tiivistämisestä huolimatta jutun täytyy tabloidissakin olla elävästi kerrottu, informatiivinen ja koukuttaa lukija. Tiivistämistä ei saa tehdä tekstin sujuvuuden kustannuksella. Tabloidiin sopivan, tiiviin kirjoittamisen ohjenuorana voisikin pitää seuraavaa Lapin Kansan toimittajan lausahdusta:

Karsimista, tiivistämistä, olennaisen hakemista, löpöttelyt pois. Napsakkaa kieltä, ei toisaalta – toisaalta -löpötystä.

Otsikointi on aiheuttanut paljon haastetta toimittajille tabloidiformaatissa. Etenkin aukeaman ylittävissä jutuissa taite on asettanut omat vaatimuksensa otsikolle. Otsikon täytyy olla sellainen, että se sopii taitteeseen. Sen vuoksi kaikkien sanojen käyttö otsikossa ei ole mahdollista eivätkä kaikki hyvät otsikot ole sopivia otsikkoja. Myös otsikoinnissa tarvitsee tiivistämisen taitoa, sillä tabloidissa otsikot ovat pääsääntöisesti lyhyempiä kuin broadsheetissa – parhaimmillaan vain parin sanan mittaisia. Oman haasteensa otsikointiin tuo se, että lyhyenäkin otsikon täytyy olla informatiivinen ja myyvä. Samanlaiset otsikot eivät toimi sekä broadsheetissa että tabloidissa.

Kyllä se tietenkin otsikoiden tyyliin vaikuttaa. Broadsheetissa toimii hyvin lyhyen lauseen mittainen otsikko, kun taas tabloidissa sen pitää olla selkeästi iskevämpi.

Pitkässä otsikossa voi kertoa laveammin, se voi olla jotenkin iisimpi. Nyt pitäisi saada sellainen järeä, pikkuisen raflaavampikin. Eikä se aina onnistu tietenkään, mutta vähän on sellainen paine.

Tabloidissa toimittajat joutuvat ajattelemaan useampaa asiaa yhtä aikaa, sillä tabloidissa yhden jutun sisältö jaetaan eri osiin. Asia tarjoillaan pienempinä annoksina lukijalle, eli kaikkea ei kirjoiteta varsinaiseen juttuun, vaan osa tiedosta välitetään grafiikan, kuvan, faktalaatikon tai kinalon välityksellä. Sisällön jakaminen eri elementteihin tarkoittaa, että toimittajien täytyy selkeämmin miettiä etukäteen, miten materiaali jaetaan eri osiin. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että asioiden esittäminen pieninä paloina on lukijaystävällistä, mutta toisinaan haastavaa.

Joskus voi luontevasti tietyn osan irrottaa kinaloksi. Joskus se on vähän miettimistä, että mitä asioita ottaa kinaloon. Se on aiheesta kiinni, joskus menee ihan luontevasti pienempinä palasina.

Joskus tuntuu, että aika menee siihen, että löydät niihin kaikkiin sen osansa. Joskus juttu laitetaan aika lailla graafin muotoon. Itse teksti on aika lyhyt, mutta asia koitetaan kertoa mahdollisimman havainnollisesti lukijalle.

Tabloidin mukanaan tuoma juttujen jakaminen eri osiin vaatii toimittajalta hyvää kokonaisuuden hahmottamista, jotta samaa asiaa ei turhaan toisteta eri palasissa useampaan otteeseen. Tällöin pienessäkin tilassa saadaan kerrottua enemmän. Kokonaisuuden hahmottamiseen liittyy myös se, toimittaja joutuu tekemään useampia lähtöjä, kun jutussa on useampi osa. Esimerkiksi juttuun, kinaloon ja etusivun vinkkiin pitäisi kaikkiin keksiä jokin oma, uusi näkökulmansa.

Kokonaisuuden hahmottaminen vaatii myös visuaalisuuden miettimistä. Kaksi haastatelluista mainitsi, että he ajattelevat nykyisessä formaatissa enemmän visuaalisuutta juttua tehdessään. Visuaalisuuden huomioon ottaminen ja sisällyttäminen juttuun nähtiin tärkeänä, jotta jutuista tulisi hyvännäköisiä, houkuttelevia ja eri palaset muodostaisivat yhden kokonaisuuden. Toimittajat kuitenkin korostivat, että lopulta sisällön merkitys on ulkoasua tärkeämpää.

Joskus tietenkin tuntuu, että tässä mennään ulkoasu edellä. Kyllä minun mielestäni sisältö on kuitenkin tärkeämpi. Jos se on tyhjää hölinää, niin ei se anna mitään vaikka se olisi kuinka kauniiseen kääreeseen pantu.

Ainakin minä mietin otsikon, kuvan ja tekstin vuorovaikutusta eri tavalla nyt kuin broadissa. Tabloidia on syytetty siitä, että se tulee ulkoasu edellä sisällön kustannuksella, mutta toisaalta se on myös tuonut siihen sen, että otsikot ja kuvat ja kaikki keskustelee keskenään paremmin, se on sellainen mukava kokonaisuus parhaimmillaan.

6.4 Saman työn tekemiseen menee enemmän aikaa

Lapin Kansan toimittajien kokemuksen mukaan pienempi lehti ei ole vähentänyt työmäärää. Suurin osa haastatelluista oli jopa sitä mieltä, että tabloidissa työmäärä on hieman lisääntynyt, osa puolestaan koki, että työmäärä on pysynyt samana kuin broadsheetissäkin. Uutispäälliköiden työmäärä lisääntyi huomasti organisaatiomuutoksen vuoksi, koska paikallistoimituksessa oli vain yksi uutispäällikkö, joka oli sekä veto- että suunnitteluvastuussa. Organisaatio koettiin siltä osin toimimattomaksi, ja tällä hetkellä uutispäälliköitä on 1,5, kun toisen uutispäällikön työajasta puolet kuluu yhteistoimituksen asioihin. Marjukka Vakkuri kertoo, että myös formaatilla on ollut osuutta työmäärän lisääntymiseen.

Tabloidissa jos ajattelee niin mehän pyrimme monipuoliseen ja visuaalisesti kiinnostavaan lehteen, niin kyllähän se on tietyissä paikoissa lisännyt työtä. -- Omalla kohdallani juuri se organisaation muutos aiheutti sen, että siinä alkuvaiheessa sitä työtä oli yksinkertaisesti ihan liikaa.

Toimittajat uskovat, että osasyynä työmäärän lisääntymiseen on, että tabloidia tehdään pienemmällä porukalla kuin broadsheetia tehtiin. Heidän mielestään työmäärän lisääntyminen johtuu myös siitä, että tabloidissa on enemmän joka-päiväisiä pieniä pätkiä, joita on tavallista juttua työläämpi tehdä. Esimerkkeinä toimittajat käyttivät lyhyitä hyllyjuttuja sekä päivän luku -laatikoita.

Erilaisia hyllyjä on työläs tehdä. Vaikka ne on pieniä pätkiä niin niiden värkkääminen vie aikaa. Jos ei ole sopivia aiheita, se vie yllättävän paljon aikaa.

Joskus käy sillä lailla, että se on vähän vääntämistä. Että miten saa jonkin tarpeeksi lyhyeksi tai tarpeeksi pitkäksi tai miten keksii joihinkin numerolaatikoihin jotain järjestystä sanottavaa. Vähän sellaista näpertelyä välillä.

Samoista syistä myös toimitussihteereillä on enemmän tekemistä. Sivuilla ja aukeamilla on paljon pieniä asioita, joiden täytyy olla kohdallaan joka päivä. Kappalemääräisesti toimitussihteereillä on nyt enemmän taitettavaa, sekä sivuja että juttuja. Tabloidin koukerot ja hyllyt sekä yksittäisten palasien lisääntyminen on Outi Keräsen mukaan tehnyt tabloidin taittamisesta hitaampaa kuin broadsheetin.

Broadin tekeminen oli joutuisampaa. Mistä se taas johtui, niin silloin oli isompia juttukokonaisuuksia. Ei ollut pilppomista, ei ollut hyllyjä, ei käytetty visuaalisia elementtejä, [kuten] numeronostoja tai toimi näin -listauksia.

Kaikki haastateltavat olivat Keräsen kanssa yhtä mieltä siitä, että saman työn tekemiseen menee tabloidissa enemmän aikaa kuin broadsheetissa. Kappalemääräisesti tekeminen ei ole lisääntynyt: edelleen päivässä tehdään yhtä monta juttua kuin ennenkin. Toimittajat kuitenkin kokivat, että yhden jutun tekeminen vie enemmän aikaa, koska sisältö täytyy jakaa useampaan osaan. Tekstiä täytyy myös viilata enemmän, jotta se mahtuu annettuun tilaan ja siinä saadaan kerrottua kaikki oleellinen.

Kyllähän se tietenkin vaikuttaa vähän työmäärään. Ei voi ajatella, että kun juttu on lyhyempi, että se on nopeasti alta pois. Se vaatii sitä viilaamista, on sitä miettimistä enemmän.

Nykyään ollaan paljon enemmän tuolla katsomassa, että miten se juttu asettuu sivulle. Hyvin usein viimeinen tunti työpäivästä menee tuolla toimitussih-teeripöydässä, kun hinkataan juttua paikalleen.

Iltapäivällä viilataan aika lailla sitten niitä juttuja, että saa siihen sopimaan. -- Yleensä se menee niin, että se [juttu] on pikkuisen liian pitkä. -- Sitten sitä ruvetaan viilaamaan ja katsomaan, että mistä otetaan pois.

Laadukkaampaan lopputulokseen pyrkiminen on monin paikoin lisännyt työmäärää ja sitä, kuinka paljon työn tekemiseen tarvitaan aikaa.

Aikaisemmin tehtiin jotenkin ei-niin-viimeisen-päälle. Se voi olla sekä hyvä että huono asia. -- Paljon on sitä, että soitellaan puhelimella kymmeneen eri paikkaan, kun ennen olisi soitettu ehkä kahteen paikkaan.

Ennen kaikkea vaikuttaa varmaankin se, että halutaan tehdä entistä parempaa, visuaalisempaa ja halutaan tehdä se suunnitelmallisesti.

Myös jutun otsikon ja etusivun vinkkiotsikon keksiminen ja hiominen vie entistä enemmän aikaa taitteen ja otsikoiden lyhyiden vuoksi. Kuten eräs toimittaja totesi, hemaisevan kahden sanan vinkin tekemisessä joutuu hieman voimistelemaan eikä se tapahdu aina käden käänteessä. Sama toimittaja oli myös sitä mieltä, että nykyinen etusivun rakenne vinkkiotsikkoinen ja muutamine virkkeineen on helpottanut toimittajien työtä. Broadsheetissa etusivulla oli jutusta tekstivinkki, jossa saattoi olla pitkäkin pätkä tekstiä. Siihen oman materiaalin ja näkökulman hankkiminen oli myös työlästä.

Oikeastaan broadissa oli työläämpää tehdä vinkit, kun piti hankkia oma aineistonsa. Tai ainakin oma näkökulma kehitellä. -- Sen sisällön miettiminen ei [tabloidissa] vie niin paljon aikaa, vaan se muodon ja napakan otsikon miettiminen on työläämpää.

6.5 Kuinka paljon formaatti vaikuttaa?

Kaikista tabloidin mukana tuomistaan uudistuksista huolimatta Lapin Kansan toimittajat olivat sitä mieltä, että perustyö ei ole muuttunut miksikään. Yhä edelleen toimittajan työ on tiedon etsimistä ja olennaisen seulomista sekä tiedon esittämistä yleisölle ymmärrettävässä muodossa. Siitä johtuen toimittajat kyseenalaistivat voimakkaasti formaatin merkityksen. Heidän mielestään muutoksissa ei ollut kyse tabloidista vaan tekemisen tavan muuttumisesta, joka olisi voinut tapahtua lehdessä formaatista riippumatta.

Monetkin näistä muutoksista, joista puhun, niin eihän se itse formaatti niitä aiheuta, vaan se, että asioita tehdään eri tavalla.

Muutokset johtuvat siitä, että täällä on ollut muutos. Uskon, että asiat, jotka täällä tapahtuu ja mitä täällä tehdään, niin ei voi osoittaa yhtä kohtaa, että tästä tämä on lähtenyt. Uskon, että kyseessä on monen asian summa. Jokinlainen muutos on ollut pakko tehdä.

Samaa työtä hän se on. -- On hirmu vaikea erottaa, mikä liittyy tabloidiin.

Toisaalta Per Amnestål toteaa Hiekkasen haastattelussa, että lehdissä ei aina ymmärretä, kuinka suuri muutos tabloidiin siirtyminen on journalistisesti ja sisällöllisesti. Tabloidi tarkoittaa yleensä sitä, että työskentelytapaa ja kirjoittamista on muutettava. Tekstiin ja sen hiomiseen käytetään myös enemmän aikaa, koska tabloidissa kaikki on yhtä selvästi näkyvillä – niin hyvät kuin huonotkin asiat. (Hiekkänen 2005, 7.)

7 TABLOIDIFORMAATIN TULEVAISUUS SUOMESSA

Tässä luvussa käsittelen kolmen suomalaisen maakuntalehden – Kalevan, Turun Sanomien ja Aamulehden – päätoimittajien haastattelujen perusteella sitä, mikä on tabloidiformaatin tulevaisuus Suomessa. Sisällytin tämän osion osaksi tutkimustani selvittääkseni, kuinka suuri osa toimittajista joutuu mahdollisesti tulevaisuudessa kohtaamaan formaattimuutoksen tuomat haasteet ja tekemisen tavan uudistukset.

Haastatteleman päätoimittajat pitivät tabloidia lukijoiden kannalta näppäränä ja käytettävänä formaattina. Kuitenkin Kalevan päätoimittaja Markku Mantila kyseenalaisti lukijatutkimuksissa todetun lukijoiden viehtymyksen tabloidiformaattiin. Hänen mielestään lukijatutkimusten tulokset eivät ole linjassa lukijoiden käyttäytymisen kanssa: pienempi koko ei ole missään lehdessä tuonut lisää tilauksia. Kari Vainio Turun Sanomista puolestaan uskoi, että lukijoille ei ole niin suurta väliä, missä formaatissa lehti ilmestyy, vaan he tilaavat sen sivukoosta huolimatta. Vainio ei itse lehden lukijana kaivannut tabloidia, vaan hän piti broadsheetia miellyttävämpänä formaattina. Aamulehden Jouko Jokisen mielestä tabloidin etuja lukijalle ovat käytettävyys ja kätevyys sekä sivujen helpompi hallittavuus. Hänen mukaan tabloidissa on kuitenkin hankalaa rakentaa samantyyppistä hierarkiaa jutuille kuin broadsheetissa. Vainio ja Jokinen katsoivat, että lopulta tärkeämpää on kuitenkin lehden sisältö eikä sivukoko.

Bisneksen näkökulmasta tabloidiin ei luotettu, vaan sitä pidettiin talouden kannalta broadsheetia hankalampana formaattina. Tuotantokustannusten arvioitiin pysyvän suunnilleen samoina, mutta ilmoitustulojen menetystä pelättiin. Jouko Jokinen piti tabloidia taloudellisena riskinä, sillä tabloidisivusta ei näytetä saavan samaa ilmoitushintaa kuin broadsheetsivusta. Kari Vainion mielestä maakuntalehdille on Helsingin Sanomia vaikeampaa vaihtaa tabloidiin, koska maakuntalehdille päivittäistavarakaupan isot ilmoitukset ovat tärkeämmässä roolissa. Markku Mantilan mukaan muutoksella pitäisi saada aikaan parempi lopputulos, eikä yksikään lehti maailmassa ole hänen mielestään onnistunut siinä:

Mutta sitten kun mennään käytäntöön, niin meillä ei ole ainuttakaan esimerkiksi tabloidista, joka olisi tuonut kaksi asiaa lisää: tilauksia ja mainostuloja. -- Jolloin kaikki se vaiva, joka nähdään tabloidiin siirtymiseksi on minusta turhaa työtä.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani vain noin neljännes Suomen seitsenpäiväisistä sanomalehdistä ilmestyy muussa kuin broadsheet-formaatissa. Helsingin Sanomien päätös muuttua tabloidiksi on saanut maakuntalehdet pohtimaan tabloidiuudistusta tosissaan. Aamulehdessä, Kalevassa ja Turun Sanomissa formaattimuutoksesta on käyty keskusteluja ja sitä on pohdittu, mutta päätöksiä ei vielä ole tehty. Suunnitelmia ei myöskään ole viety kovin pitkälle. Yhdessäkään lehdessä ei ole esimerkiksi tehty mallilehteä. Päätoimittajat toki huomauttivat, että tabloidi ei ole heille vieras formaatti, sillä lehdissä tehdään viikoittain tabloidimuodossa olevia liitteitä.

Vaikka päätoimittajat yksimielisesti arvelivat, että tabloidiformaatti yleistyy muutamien vuosien sisällä, ei kenelläkään ollut haluja lähteä vaihtamaan formaattiaan ainakaan ensimmäisenä. Päätoimittajat uskoivat, että päätös formaattimuutoksesta ajankohtaistuu lähivuosina. He pitivät todennäköisenä, että heidänkin lehtensä muuttaa formaattiaan tulevaisuudessa. Mantila totesi, että mikäli Suomen suurimmat sanomalehdet menevät tabloidiin, on Kalevan vaikea välttää sitä. Kalevalle formaatin muutos tulee kuitenkin kyseeseen vain siinä tapauksessa, että se on välttämätöntä. Vainio puolestaan totesi, että mikäli Aamulehti ja Helsingin Sanomat ovat molemmat tabloidissa, ei Turun Sanomat pysty olemaan broadsheetina ilmoitushankinnan yhteistyön vuoksi. Aamulehdessä puolestaan konsernin muut maakuntalehdet ovat jo tabloidissa, ja heillä seurataan tällä hetkellä markkinoiden tilannetta. Aamulehdessä päätöksiä tabloidiformaattiin siirtymisestä tehdään Jokisen mukaan luultavasti jo syksyllä 2012.

Meille tulee uusi painokone ensi huhtikuussa [2013], jolloin pystytään tekemään uutta lehteä teknisesti paljon paremmin ja näppärämmin kuin tällä vanhalla koneella. Varmaan sen jälkeen, kun uusi kone pyörii meillä on edessä se hetki, että vaihdetaanko tabloidiin vai ei.

Mantila ja Vainio eivät usko tabloidin pelastavan lehtiä levikin laskulta. Mantila perustelee kantaansa sillä, että Ruotsissa, Iso-Britanniassa ja Suomessa tabloidiuudistus ei ole pysäyttänyt yhdenkään lehden levikkialamäkeä. Mantila toteaa, että tabloidiuudistus voi olla myös järkytys ikänsä broadsheet-lehteä lukeville tilaajille. Heille tabloidi saattaa tarkoittaa myös viihteellistä, kevyesti toimitettua ja halpaa journalismia. Mantila onkin sitä mieltä, että tabloidiuudistus ei ole kannattavaa.

En näe sitä minkäänlaisena mahdollisuutena. Olen sitä mieltä, että viestinnän murros kun se joskus tapahtuu, niin se tapahtuu suoraan lukulaitteisiin. Väittäisin ihan suoraan, että tabloidi on ajan ja rahan haaskausta.

Vainio puolestaan arvioi, että tabloidi ei pistä tilausmääriä syöksykierteeseen mutta ei myöskään pysäytä levikin laskua. Hän ei pidä tabloidia pelkästään uhkana vaan myös mahdollisuutena esimerkiksi uudistaa lehden sisältöä.

Kaikki haastattelemani päätoimittajat tuntuivat olevan kallellaan broadsheetin suuntaan, joskin Aamulehdessä tabloidiin suhtauduttiin hieman myönteisemmin kuin muualla. Siitäkin huolimatta päätoimittajat arvelivat, että kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä suurin osa Suomen maakuntalehdistä on muuttunut tabloideiksi. Kaikki päätoimittajat suhtautuivat formaattimuutokseen oman lehtensä kohdalta varovaisesti eikä kenelläkään tuntunut olevan intoa vaihtaa pienempään sivukokoon ensimmäisenä.

Formaattimuutos nähtiin vääjäämättömänä, mikäli toiset lehdet lähtevät muuttamaan sivukokoaan. Mahdottomana ei pidetty sitäkään ajatusta, että Suomeen jäisi tabloidilehtien rinnalle broadsheet-lehdistö. Se vaatisi, että muutamat isot lehdet Helsingin Sanomien jälkeen pysyisivät broadsheetissa tai jotkin konsernit tai yhteistyötä tekevät lehdet päättäisivät olla vaihtamatta tabloidiin. Kuten päätoimittajat totesivat, aika näyttää miten käy.

8 TULOKSET

Tabloidiuudistus supisti Lapin Kansan sivumääriä. Myös juttujen määrä väheni samalla, kun lyhyiden juttujen osuus lisääntyi. Toisaalta pitkien artikkeleidenkin määrä kasvoi O-osan feature-painotteisen sisällön ansiosta. Ei voi siis sanoa, että tabloidiuudistuksen takia aiheiden käsittely olisi pinnallistunut Lapin Kansassa. Toimittajien mielestä aiheiden kirjo ja käsittelytavat ovat pikemminkin monipuolistuneet formaattimuutoksen myötä.

Tabloidissa pää- ja kakkosjuttujen pituudet lyhenivät, ja ero pää- ja kakkosjutun merkkimäärien välillä kasvoi. Toimittajille merkkimäärien supistuminen tarkoitti pyrkimistä tiiviimpään ilmaisuun ja karsimista. Myös olennaisen löytäminen tuli entistä tärkeämmäksi. Otsikoiden sana- ja merkkimäärien pieneneminen vaikutti otsikoiden tyyliin. Toimittajat myös kokivat, että otsikointi on vaikeutunut. Ennen otsikoksi kelpasi lyhyt lause, mutta tabloidissa pääjutun otsikossa on keskimäärin neljä sanaa. Otsikoihin pyrittiin hakemaan iskevyyttä ja terävyyttä entistä enemmän. Myös taite on vaikeuttanut otsikointia.

Kuvien ja grafiikan sekä erilaisten visuaalisten elementtien käyttö lisääntyi Lapin Kansassa. Visuaalisuuteen kiinnitettiin enemmän huomiota ja myös toimittajat joutuivat miettimään sitä työssään, jotta jutuista saataisiin lukijaa kiinnostavia ja houkuttelevia paketteja. Toimittajien kokemuksen mukaan sisällön jakaminen erilaisiin tekstielementteihin on lisääntynyt, mutta laskelmieni mukaan näin ei ollut. Oma kokemukseni on kuitenkin sama kuin haastatelluilla. On mahdollista, että otantaviikon lehdet eivät edustaneet tältä osin todellisuutta. Sisällön jaottelu pienempiin osiin on vaatinut toimittajalta hyvää kokonaisuuden hahmottamista, jotta samaa asiaa ei turhaan toisteta useampaan kertaan eri palasissa.

Tutkimukseni osoitti, että pienempi lehti on lisännyt toimittajien työmäärää ja lyhyempien juttujen tekemiseen menee enemmän aikaa. Etenkin työtunteja kuluu juttujen viilaamiseen, sillä pieneen tilaan kirjoittaminen vaatii usein jopa sanavalintojen miettimistä. Tabloidiin siirtyminen on myös tarkoittanut Lapin Kansassa

suunnittelun ja yhteistyön lisääntymistä eri ryhmien välillä. Lehdessä on myös otettu käyttöön ennakoiva taitto.

Lapin Kansan toimittajat olivat sitä mieltä, että nyt tehdään parasta Lapin Kansa koskaan. Tabloidiuudistus on nostanut toimittajien mielestä sisällön laatua. Formaattimuutoksessa pyrittiin luopumaan lukijan kannalta mielenkiinnottomista jutuista ja tarjoamaan tilalle puheenaihejuttuja mielenkiintoisesti tehtyinä ja esitettyinä. Tabloidi ei ole vaikuttanut lehden uutiskriteereihin tai siihen, mistä aiheista juttuja kirjoitetaan. Pienemmässä formaatissa on kuitenkin korostunut tarinallinen alku, jossa uutiskärjen sijasta lähdetään liikkeelle tavallisen ihmisen kokemuksista. Joidenkin toimittajien mielestä Lapin Kansa on tabloidiuudistuksen myötä hieman viihteellistynyt. Viihteellistyminen näkyi etenkin O-osassa, jossa on julkaistu muun muassa julkkisten haastatteluja. Osa toimittajista oli kuitenkin sitä mieltä, että vaikka lehdessä on enemmän kevyempää materiaalia, ei voi puhua tabloidin aiheuttamasta viihteellistymisestä. Samat jutut kun ilmestyvät myös samaan konserniin kuuluvan Aamulehden broadsheet-sivuilla.

Lapin Kansa ei onnistunut katkaisemaan tappiollista levikkikierrettään, mutta tabloidiuudistukseen liittyvät pelot ilmoitustulojen laskusta eivät toteutuneet. Organisaatiomuutoksilla ja yhteistyötä tiivistämällä Lapin Kansa, Pohjolan Sanomat ja Kainuun Sanomat saivat karsittua päällekkäistyötä ja tehostettua toimintaansa. Osittain organisaatiomuutokset todettiin toimimattomiksi ja käytäntöjä muutettiin. Yhteistyön seurauksena paikallisten uutisten osuus väheni lehdistä, mutta sittemmin lehdet ovat alkaneet uudelleen painottaa paikallista materiaalia.

Tutkimuksessani kävi myös ilmi, kuinka kielteinen suhtautuminen haastattelemillani maakuntalehtien päätoimittajilla oli tabloidia kohtaan. Päätoimittajat tuntuivat ajattelevan, että tabloidissa journalismin taso väijäämättä laskee, ilmoitustulot pienentyvät ja vanhat lukijat kaikkoavat. Lapin Kansan ja Helsingin Sanomien päätoimittajat suhtautuivat tabloidiin huomattavasti myönteisemmin. Formaattimuutoksen uskottiin parantavan sisältöä ja houkuttelevan uusia lukijoita etenkin nuorista. Voi siis olla, että formaattiin suhtautumiseen vaikuttaa paljon se, missä formaatissa oma lehti ilmestyy sillä hetkellä tai lähitulevaisuudessa.

9 POHDINTA

Tutkimuksessani selvisi, että sivukoolla on väliä. Formaatin vaihtuessa yksittäiset muutokset eivät ole suuria, mutta yhdistettynä toisiinsa vaikutukset ovat huomattavia. Tabloidiuudistuksissa ei ole kyse pelkästään sivukoon pienentymisestä. Prosessissa täytyy ottaa huomioon useita eri asioita, jotta sisältö pysyy laadukkaana ja lehti hyvännäköisenä. Uudistuksessa koko lehden tekemisen tapa muuttuu, mikä näkyy sekä lehden sisällössä että toimittajan työssä. Formaatin muuttumisen yhteydessä tehdään yleensä myös muita muutoksia ja uudistuksia. Toimituksen puolella formaatin muuttuminen nähdään yleensä tilaisuutena kehittää sisältöä, kun taas johdon puolella se voidaan nähdä myös mahdollisuutena tehostamiseen ja säästöihin.

Tabloidiuudistusten yhteydessä on puhuttu paljon siitä, että sanomalehden laatu heikkenee pienemmässä sivukoossa. Väitän, että näin ei tapahdu, mikäli toimittajat ymmärtävät formaatin vaatimukset ja mahdollisuudet. Kun ne ovat toimittajan tiedossa, hän pystyy ottamaan ne huomioon ja välttämään sudenkuopat. Lyhyemmässäkin jutussa tiedonvälitys ei pinnallistu, kun ammattitaitoinen toimittaja osaa valita sanansa tarkkaan ja löytää oleellisen tietomäärän keskeltä. Hän osaa myös esittää jutun sellaisessa muodossa ja sellaisissa palasissa, jotka ovat lukijalle optimaalisia.

Näyttää siltä, että tabloidiformaatin yleistyminen riippuu Aamulehden päätöksestä. Turun Sanomat menee tabloidiin, mikäli Helsingin Sanomat ja Aamulehti molemmat vaihtavat formaattiaan. Kaleva taas odottaa mitä Aamulehti ja Turun Sanomat tekevät. On hyvin todennäköistä, että Aamulehti vaihtaa sivukokoaan muutaman vuoden sisään. Muut Alma Median maakuntalehdet ovat jo tabloidissa, ja huhtikuussa 2012 käynnistyneiden yt-neuvotteluiden yhtenä tavoitteena on tiivistää lehtien välistä yhteistyötä entisestään (Arola 2012, B5). Se onnistuu helpoiten, mikäli kaikki lehdet ovat samassa formaatissa. Muutaman ison lehden formaattimuutoksen jälkeen loputkin lehdet luultavasti seuraavat dominopa-

likoiden tavoin tabloidiin. Yksikään lehti ei halua olla ensimmäinen, mutta ei myöskään viimeinen, joka vaihtaa pienempään sivukokoon.

Pidänkin todennäköisenä sitä, että suurin osa suomalaisista toimittajista työskentelee muutaman vuoden päästä tabloidikokoisessa sanomalehdessä. Harvalla kuitenkaan on kokemusta tabloidissa työskentelystä, korkeintaan ehkä paikallis- tai ilmaisjakelulehdissä. Ilmoittajien ja lukijoiden kosiskelun lisäksi lehdissä tulee ottaa huomioon toimittajat. On tärkeää kouluttaa myös heidät ymmärtämään, mitä asioita täytyy tehdä eri tavalla kuin ennen ja miksi se on tärkeää. Näin muutoksessa lehden laatua saadaan pikemminkin nostettua kuin laskettua.

En muutenkaan usko, että tabloidiuudistukset huonontavat lehtien laatua. Ei voi sanoa, että jutut, jotka olen tehnyt Lapin Kansaan, olisivat huonompia kuin jutut, jotka olen tehnyt Kalevaan vain siksi, että Lapin Kansa ilmestyy tabloidina. Samat toimittajat tekevät juttuja sekä broadsheetiin että tabloidiin. Oman kokemukseni mukaan toimittajien ammattietiikka sanomalehdissä on niin korkea, että jo se karsii viihteellisyyttä ja sensaatiohakuisuutta. Uskon, että jokainen vakavasti otettavana toimittajana itseään pitävä haluaa tehdä mahdollisimman hyvää, laadukasta ja uskottavaa journalismia formaatista riippumatta.

Tutkimustulokseni lehden sisällön muutoksista ovat samansuuntaisia kuin HBL:n ja Itä-Hämeen tabloidiuudistuksia tutkineella Hannu Pulkkisella. Myös Lapin Kansan tabloidiuudistuksen syyt ovat linjassa aikaisempien tutkimustulosten kanssa. Tulokset tabloidiuudistuksen vaikutuksista toimittajan työhön olivat yhteneviä sen suhteen, mitä esimerkiksi useassa formaattimuutoksessa mukana ollut Per Amnestål on sanonut. Lisäksi temahaastatteluissa toimittajien vastaukset olivat yhteneviä ja alkoivat pian toistaa itseään. Sen vuoksi pidän tutkimustuloksiani tabloidiuudistuksen vaikutuksista Lapin Kansan sisältöön ja toimittajien työhön luotettavina ja yleistettävänä ainakin saman kokoluokan lehtiin.

Tutkimukseni on selvästi osoittanut, että formaatti vaikuttaa lehden sisältöön ja toimittajan työhön. Silti on vaikea sanoa, ovatko kaikki Lapin Kansassa tapahtuneista muutoksista johtuneet sivukoon muuttumisesta. Tarpeen olisikin vertailla

saamiani tutkimustuloksia yleiseen kehitykseen suomalaisissa sanomalehdissä. Ovatko sivumäärät laskeneet muissakin lehdissä, vaikka formaattia ei ole vaihdettu? Korostetaanko kuvia ja visuaalisuutta nykyään broadsheetissäkin? Onko journalismissa menty tarinallisempaan suuntaan, jossa uutiskärjen sijasta lähdetään liikkeelle kuvailevalla, ihmiskokemuksen esiin nostavalla alulla?

Tutkimukseni oli minulle hyvin valaiseva kokemus. Olin huomannut, että broadsheet- ja tabloidilehdissä työskentely on erilaista, mutta vasta nyt ymmärrän, miksi asioita tehtiin niin eri tavalla. Ymmärrän, miksi oli tärkeää viilata otsikoita toimitussihteerin kanssa ja miksi kaikkea ei kirjoitettu yhteen juttuun. Kuten aavistelinkin, kaikki eroavaisuudet eivät johtuneet siitä, että kyseessä oli kaksi eri lehteä. Kalevan tekemisen tapa muistutti paljon sitä, mitä Lapin Kansan toimittajat kertoivat sen olleen broadsheetissa. Tämän tutkimuksen jälkeen uskon, että osaan itsekin tehdä parempia juttuja sekä broadsheetiin että tabloidiin, sillä tiedän, mitä formaatti tarkoittaa toimittajan työssä.

LÄHTEET

1964: The Sun newspaper is born. Hakupäivä 23.4. 2012, <http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/september/15/newsid_306800/3068749.stm>.

Arola, Heikki 2012. Alma Media vähentää väkeä. Helsingin Sanomat 17.4.2012, B5.

Blåfield, Ville 2012. Alussa oli suuri salaisuus, lopussa huutomerkkejä. Helsingin Sanomat 28.2.2012, A6.

Chisholm, Jim 2004. Size Matters. New Design, New Formats 3.3 WAN strategy raport 3/2004. World Association of Newspapers. Hakupäivä 23.4.2012, <http://www.wan-press.org/IMG/pdf/new_designs-3.pdf>.

Gustafsson, Karl Erik 2006. Kun tabloidi valloitti Pohjolan. Suomen Lehdistö 5/06, 16.

Hiekkanen, Kati 2005. Tabloidin pinnallisuus on pelkkä myytti. Suomen Lehdistö 1/05, 6–7.

Hirsjärvi, Sinikka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Härmä, Iisakki 2011. Pienempi lehti toi lisää töitä. Journalisti 2/2011. Hakupäivä 23.4.2012, <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2011/02/artikkelit/pienempi-lehti-toi-lisaa-tyota/>>.

Kuutti, Heikki 2006. Uusi mediasanasto. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Levikintarkastus Oy. Hakupäivä 23.4.2012, <<http://www.levikintarkastus.fi/>>.

Mervola, Pekka 1995. Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten sanomalehtien ulkoasu 1771–1994. Helsinki: Suomen historiallinen seura. Jyväskylän yliopisto.

Mukka, Antero 2012. Helsingin Sanomat tähtää tabloidiin. Helsingin Sanomat 28.2.2012, A6.

Pribanic-Smith, Erika J. 2002. Sensationalism and Tabloidism. Teoksessa W. David Sloan & L. Mullikin Parcell (toim.). American Journalism: History, Principles, Practices. North Carolina, USA: McFarlan & Company Inc, 267–276.

Pulkkinen, Hannu 2011. Tabloidin aat ja oot. Suomen Lehdistö 2/11.

Pulkkinen, Hannu 2008. Uutisten arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pulkkinen, Hannu 2007. Pitäisikö lehtiä pienentää? Suomen Lehdistö 7/02, 24–25.

Päätoimittaja vastaa kysymyksiin tabloidista. Hakupäivä 23.4.2012, <http://live.hs.fi/Event/Paatoimittaja_vastaa_kysymyksiin_tabloidista?Page=0>.

Rooney, Dick 2000. Thirty Years of Competition in the British Tabloid Press: The Mirror and the Sun 1968–1998. Teoksessa C. Sparks & J. Tulloch. Tabloid Tales – Global Debates over Media Standards. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 91–110.

Seppänen, Raili 2004. Lehdet vaikenevat lisäkuluista. Suomen Lehdistö 1/04, 10–11.

Sparks, Colin 2000. The Panic over Tabloid News. Teoksessa C. Sparks & J. Tulloch. Tabloid Tales – global debates over media standards. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 1–40.

Sternvik, Josefine 2007. I krympt kostym. Morgontidningarnas formatförändring och dess konsekvenser. Göteborg: Göteborgs universitet.

Numerotietoa Suomen sanomalehdistöstä. Suomen Lehdistö 6–7/11, 22–29.

Teir, Barbro 2003. Haluammeko? Osaammeko? Uskallammeko? Suomen Lehdistö 9/03, 16–18.

Thomson, Robert 2005. New Times, good times. British Journalism Review. Vol. 16, No. 2, 21–25. Hakupäivä 23.4.2012, <http://www.bjr.org.uk/data/2005/no2_thomson>.

Vesikansa, Jyrki 2008. Levikkikierre jauhaa verkkaisesti. Hakupäivä 23.4.2012, <http://www.sanomalehtimiesliitto.fi/ARTIKKELIT/uusisuomi_01kanava.htm>.

Virrantä, Riikka 2011. Päivän A&O. Suomen Lehdistö 1/11, 12–13.

Virtä, Ismo 2010. Tabloidin menestys riippuu hinnoista. Journalisti 9/2010. Hakupäivä 23.4.2012, <http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2010/09/artikkelit/tabloidin_menestys_riippuu_hinno/>.

Tutkimusaineisto

Hietala, Aino-Helena, toimittaja, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 13.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Hietala, Reijo, toimittaja, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 14.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Jokinen, Jouko, päätoimittaja, Aamulehti. 2012. Puhelinhaastattelu 12.4.2012. Tekijän hallussa.

Keränen, Outi, toimitussihteeri, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 13.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Kokkonen, Antti, päätoimittaja, Lapin Kansa. 2012. Puhelinhaastattelu 2.3.2012. Tekijän hallussa.

Mantila, Markku, päätoimittaja, Kaleva. 2012. Haastattelu 28.3.2012. Kalevan toimitus, Oulu. Tekijän hallussa.

Pasula, Niina, toimittaja, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 13.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Ruohonen, Anna, toimittaja, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 14.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Torvinen, Outi, toimittaja, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 14.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Vainio, Kari, päätoimittaja, Turun Sanomat. 2012. Puhelinhaastattelu 11.4.2012. Tekijän hallussa.

Vakkuri, Marjukka, uutispäällikkö, Lapin Kansa. 2012. Haastattelu 13.2.2012. Lapin Kansan toimitus, Rovaniemi. Tekijän hallussa.

Kysymykset Lapin Kansan päätoimittajalle

Tabloidiuudistuksen taustat ja syyt

- Miksi Lapin Kansa muuttui tabloidiksi?
- Mitkä asiat vaikuttivat päätökseen?
- Mitä pyritte saamaan aikaan formaattimuutoksella?
- Kauanko harkitsitte formaatin muutosta?
- Oliko päätös tabloidiuudistuksesta oma vai ehdotettiinko sitä ylemmältä taholta?

Organisaation muutokset

- Millaisia muutoksia organisaatiossa tapahtui tabloidiuudistuksen yhteydessä?
- Irtisanottiinko ketään?
- Vaihtuivatko työntekijöiden työtehtävät/osastot?
- Millaista yhteistyötä teette PS:n ja KS:n kanssa?
- Miten kolmen lehden yhteistyö on sujunut?
- Miten yhteistoimitus ja juttuvaihto on vaikuttanut lehden tekemiseen?

Tabloidiuudistuksen vaikutukset lehden talouteen

- Kuinka paljon taloudelliset asiat vaikuttivat formaattimuutokseen?
- Miten ilmoittajat ovat reagoineet formaattimuutokseen?
- Mitä ilmoitustuloille on tapahtunut formaattimuutoksen jälkeen?
- Millaiset ovat ilmoitushinnat tabloidissa verrattuna broadsheetiin?
- Mitä levikille on tapahtunut formaattimuutoksen jälkeen?
- Maksaako tabloid-Lapin Kansa enemmän/vähemmän/saman verran kuin broadsheet-Lapin Kansa?
- Onko tietoonne tullut, että kukaan olisi lopettanut ilmoittamisen/tilaamisen tabloidiuudistuksen takia?
- Onko tabloidiuudistuksella ollut haluttuja vaikutuksia lehden talouteen? Ilmoitusmyyntiin? Levikkiin?
- Onko tabloidiuudistus parantanut lehden taloudellista tilannetta?

Lehden sisältö ja tekeminen

- Miten tabloidi on vaikuttanut sisällön laatuun?
- Voiko sanomalehti olla uskottava tabloidina?
- Entä voiko se olla laatulehti tabloidina?
- Miten uudistus on vaikuttanut työmäärään? Missä ja miten se näkyy?

Kysymykset uutispäällikölle, toimitussihteerille ja toimittajille

Tabloiduudistuksen vaikutukset toimittajan työhön

- Miten formaattimuutos on vaikuttanut uutispäällikön/toimitussihteerin/toimittajan työhön?
- Miten uudistus on vaikuttanut työmäärään? Missä ja miten se näkyy?
- Miten tabloidiuudistus on vaikuttanut juttujen tekoon annettuun aikaan? Onko kiire lisääntynyt?
- Miten etusivun ottaminen toimituksen käyttöön on vaikuttanut toimittajan työhön? Entä työmäärään?
- Millaisia vaatimuksia tabloidi asettaa toimittajalle?
- Miten tabloidi vaikuttaa juttujen kirjoittamiseen? Helpompaa, vaikeampaa? Mitä asioita täytyy ottaa huomioon?
- Miten kirjoittaminen tabloidiin eroaa kirjoittamisesta broadsheetiin?
- Millaisia vaikutuksia uudistuksella on ollut suunnittelutyöhön?
- Mitä uutta tabloidi on tuonut toimittajan työhön? Mitä vanhaa on poistunut?
- Millaisia uusia juttutyyppisiä tabloidiuudistus on tuonut? Mitä on poistunut?
- Miten tabloidiuudistus on vaikuttanut yhteistyöhön toimituksen muiden työntekijöiden kanssa?
- Miten organisaatiomuutokset ovat vaikuttaneet toimittajan työhön?
- Kuinka suuri muutos formaatin muuttuminen on toimittajalle?
- Mitä mieltä olet tabloidista sanomalehden formaattina? Hyvät ja huonot puolet, edut ja haitat?
- Millainen oli asenteesi formaatin muuttumiseen? Miten asenteesi on muuttunut?
- Mitä rajoituksia tabloidi aiheuttaa toimittajalle?
- Onko suhde lukijaan muuttunut?

Tabloiduudistuksen vaikutukset lehden sisältöön

- Miten tabloidiuudistus on vaikuttanut lehden sisältöön?
- Miten uudistus on vaikuttanut sisällön määrään?
- Miten sivumäärät ovat muuttuneet?
- Miten uudistus on vaikuttanut itse tuotetun sisällön määrään?
- Miten uudistus on vaikuttanut lehden paikallisuuteen?
- Miten tabloidi on vaikuttanut juttujen pituuteen?
- Miten tabloidi on vaikuttanut lehden visuaalisuuteen?
- Miten tabloidi on vaikuttanut juttujen yhteydessä oleviin eri elementteihin ja niiden määrään?
- Miten tabloidi on vaikuttanut siihen, mistä asioista tehdään juttuja?
- Miten tabloidi on vaikuttanut julkaisukynnykseen?
- Miten tabloidi on vaikuttanut sisällön laatuun?
- Onko Lapin Kansa tabloidistunut (viitteellistynyt) formaattimuutoksen myötä? Missä se näkyy? Mitä mieltä olet siitä?
- Voiko sanomalehti olla uskottava tabloidina?
- Entä voiko se olla laatulehti tabloidina?

- Miten etusivun ottaminen toimituksen käyttöön on vaikuttanut?
- Miten organisaatiomuutokset ovat vaikuttaneet lehden sisältöön/tekemiseen?
- Mitä rajoituksia tabloidiformaatti aiheuttaa sisällölle?

Kysymykset maakuntalehtien päätoimittajille

- Mitä mieltä olet tabloidista sanomalehden formaattina lukijan ja bisneksen kannalta?
- Onko teidän lehdessänne pohdittu formaattimuutosta?
- Kuinka pitkälle vietyjä suunnitelmia lehdessänne on tehty?
- Muuttaako lehtenne tulevaisuudessa formaattiaan pienemmäksi? Milloin?
- Millaisena näet tabloidin tulevaisuuden Suomessa?